

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

**ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK VE VYBRANÉM PODNIKU –
ÚČETNÍ A DAŇOVÉ SOUVISLOSTI**

Vedoucí diplomové práce

Ing. Zita Drábková, Ph.D.

Autor

Bc. Kateřina Čunátová

2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina ČUNÁTOVÁ**
Osobní číslo: **E10496**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK VE VYBRANÉM PODNIKU -
ÚČETNÍ A DAŇOVÉ SOUVISLOSTI**
Zadávající katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem diplomové práce v teoretické části je řešení problematiky pohledávek ve vazbě na volbu účetních metod a daň z příjmů. V praktické části se bude práce zabývat konkrétním řešením pohledávek ve vybrané účetní jednotce, ověřením účetních metod a daňových souvislostí.

Osnova:

1. ÚVOD
 2. METODIKA
 3. TEORETICKÁ ČÁST:
 - Pojem a členění pohledávek
 - Oceňování pohledávek
 - Inventarizace pohledávek
 - Zajištění pohledávek
 - Opravné položky k pohledávkám
 - Jednorázový odpis pohledávek
 - Cese pohledávek
 4. PRAKTICKÁ ČÁST:
 - Profil účetní jednotky
 - Pohledávky a jejich řízení z účetního a daňového hlediska
 - Návrh zlepšení řízení pohledávek
 5. ZÁVĚR
 6. SUMMARY
 7. POUŽITÁ LITERATURA
 8. PŘÍLOHY
-

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

50 - 60 stran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. BAŘINOVÁ, D., VOZŇÁKOVÁ, I.: Pohledávky: vzory smluv a podání. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-7169-980-2
2. BŘEZINOVÁ, H.: Účetnictví I. Praha: Institut Svazu účetních, 2008. ISNB 978-80-86716-45-9
3. DRBOHLAV, J., POHL, T.: Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-162-5
4. FIŠEROVÁ, E.: Abeceda účetnictví pro podnikatele 2010. Olomouc: ANAG, 2010. ISBN 978-80-7263-598-6
5. KISLINGEROVÁ, E.: Manažerské finance. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-802-9
6. KOVANICOVÁ, D.: Abeceda účetních znalostí pro každého. Praha: BOVA POLYGON, 2009. ISBN 978-80-7273-156-5
7. KOVANICOVÁ, D.: Finanční účetnictví v kontextu současného vývoje. Praha: POLYGON, 1997. ISBN 80-85967-51-0
8. VOZŇÁKOVÁ, I.: Efektivní řízení pohledávek. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0770-5

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zita DRÁBKOVÁ
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

1. března 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

15. dubna 2012

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.

děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jilek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2011

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Řízení pohledávek ve vybraném podniku – účetní a daňové souvislosti“ vypracovala na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznamem o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Milevsku, 30. dubna 2012

.....
Bc. Kateřina Čunátová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce Ing. Zitě Drábkové, Ph.D. za odborné vedení práce a pomoc při jejím zpracování.

Poděkování patří také jednatelům společnosti Arrbo s.r.o. za jejich ochotu, poskytnutí informací a podkladů pro zpracování diplomové práce.

Ráda bych také poděkovala své rodině, všem blízkým a přátelům za jejich podporu při zpracování diplomové práce.

OBSAH

1	ÚVOD.....	3
2	METODIKA.....	5
3	TEORETICKÁ ČÁST	7
3.1	Pojem a členění pohledávek.....	7
3.1.1	Pohledávka z právního hlediska	7
3.1.2	Pohledávka z účetního hlediska.....	7
3.1.3	Členění pohledávek.....	7
3.2	Oceňování pohledávek	10
3.3	Inventarizace pohledávek.....	11
3.4	Zajištění pohledávek	12
3.5	Opravné položky k pohledávkám.....	17
3.5.1	Obecná charakteristika opravných položek	17
3.5.2	Účetní opravné položky k pohledávkám	18
3.5.3	Zákonné opravné položky k pohledávkám	19
3.5.4	Opravné položky k pohledávkám rozložených do splátek	24
3.6	Jednorázový odpis pohledávek	24
3.6.1	Účetní odpis pohledávek.....	25
3.6.2	Daňový odpis pohledávek.....	26
3.7	Cese pohledávek.....	26
3.7.1	Postoupení pohledávky za úplatu	27
3.7.2	Bezüplatný převod pohledávky na postupníka	28
4	PRAKTICKÁ ČÁST	30
4.1	Profil účetní jednotky	30
4.2	Řízení pohledávek ve vybrané společnosti	32
4.2.1	Zajištění a vymáhání pohledávek	32
4.2.2	Struktura a vývoj pohledávek	34
4.2.3	Opravné položky a odpis pohledávek.....	39
4.3	Zhodnocení způsobu řízení pohledávek a návrh na jeho zlepšení.....	53

5	ZÁVĚR.....	59
6	SUMMARY.....	61
7	PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY.....	62
	SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	
	SEZNAM PŘÍLOH	

1 ÚVOD

Základním existenčním předpokladem každého podniku je generování zisku. S dosahováním zisku souvisí dosahování výnosů, a to je nedílně spjata s vystavováním faktur, tedy se vznikem pohledávek.

Nejčastěji je možné se setkat s pohledávkami, které vznikají provozováním předmětu činnosti, tj. z prodeje výrobků a zboží, z poskytování služeb. Poskytování záloh, půjček či vznik pohledávek vůči státu a jiným institucím představuje další způsob vzniku pohledávek.

S pohledávkami se tedy setkává každý podnikatel, ne všem se však podaří veškeré pohledávky vyinkasovat ve stanovené lhůtě. Riziko neuhrazení se vyskytuje u každé pohledávky, přičemž toto riziko se zvyšuje, čím delší doba uplynula od lhůty splatnosti. Pokud se v evidenci podniku objeví nedobytné pohledávky, je zahájen proces jejich vymáhání. Riziko neuhrazení pohledávek dále souvisí s platební schopností samotného podniku, neboť mu dlužné finanční prostředky chybí při platbách vlastních závazků. Je tedy důležité, aby měla společnost dostatek finančních prostředků, které si obstarává prostřednictvím zajišťovacích instrumentů, jako jsou zálohové platby, vzájemný zápočet pohledávky a závazku, postoupení pohledávky apod. Účinek těchto zajišťovacích prostředků by se měl v konečné fázi projevit ve snižující se hodnotě neuhrazených pohledávek.

S řízením pohledávek rovněž souvisí tvorba opravných položek k nedobytným pohledávkám. Tvorba opravných položek umožňuje v určitých případech pro účetní jednotku daňovou optimalizaci. Její podstatou je snaha o zmírnění daňového zatížení, které vzniká zdaněním dosud neuhrazených pohledávek účtovaných výnosově. K tvorbě opravných položek účetní jednotky také přistupují z důvodu uplatnění účetní zásady opatrnosti.

Každá společnost by měla mít své pohledávky pod neustálou kontrolou z důvodu provádění příslušných kroků v případě neuhrazení pohledávky dlužníkem. Cílem společnosti by mělo být efektivní řízení pohledávek, které povede k jejich minimalizaci.

2 METODIKA

Stanoveným cílem diplomové práce je řešení problematiky pohledávek s vazbou na volbu účetních metod a daň z příjmů. Analyzovat řízení pohledávek v konkrétní účetní jednotce a navrhnout možné změny stávajícího systému.

Práce je rozdělena na dvě hlavní části, na část teoretickou a část praktickou. Teoretické poznatky jsou v praktické části aplikovány na společnost Arrbo s.r.o., která působí v oblasti dřevovýroby.

Teoretická část je zaměřena na charakteristiku základních oblastí pohledávek. Na začátku je uvedena definice pohledávek z účetního i právního hlediska, jejich členění a způsoby oceňování. Nedílnou součástí práce je rovněž problematika zabývající se inventarizací pohledávek a způsoby jejich zajištění. Dále jsou zde zakotveny hlavní zásady tvorby zákonných a účetních opravných položek k pohledávkám a odpis pohledávek. Závěr teoretické části se věnuje oblasti postoupení pohledávek.

Podklady k teoretické části byly získány z odborné literatury a elektronických zdrojů uvedených v seznamu literatury. V práci je využit harvardský systém zápisu odkazu na knižní publikace, periodika a elektronické zdroje. V přehledu použité literatury jsou tyto citace řazeny abecedně. U elektronických zdrojů je využita forma číselného odkazu, přičemž v přehledu použité literatury jsou řazeny dle výskytu v textu v číslovaném seznamu.

Na analýzu stávajícího způsobu řízení pohledávek ve vybraném podniku je zaměřena praktická část práce. Pro její zpracování poskytla vybraná společnost své interní materiály, a to účetní výkazy, podklady účetních závěrek a interní evidence vztahující se k jednotlivým pohledávkám. Dalším důležitým zdrojem informací byly také řízené rozhovory s jednateli společnosti.

Praktickou část diplomové práce tvoří tři kapitoly. První je zaměřena na charakteristiku účetní jednotky, druhá na analýzu řízení pohledávek ve vybrané společnosti. Začátek druhé kapitoly je věnován způsobům, které společnost uplatňuje při zajištění a vymáhání pohledávek. Poté je analyzována struktura pohledávek za poslední tři účetní období (4/2008 – 3/2009, 4/2009 – 3/2010, 4/2010 – 3/2011). Následující kapitola zachycuje způsob účtování opravných položek a následného odpisu pohledávek, s cílem zobrazit vliv na základ daně a výši daňové povinnosti. Třetí kapitola pak zachycuje zhodnocení stávajícího systému řízení pohledávek ve společnosti a návrhy na jeho zlepšení.

Tabulky a grafy obsažené v praktické části byly zpracovány autorkou na základě získaných dat.

3 TEORETICKÁ ČÁST

3.1 Pojem a členění pohledávek

3.1.1 Pohledávka z právního hlediska

Z právního pohledu je pojem pohledávka chápán jako právo, které vzniká jednomu účastníkovi vůči druhému. Účastníky tohoto právního vztahu se rozumí věřitel a dlužník. (Drbohlav, Pohl, 2011)

3.1.2 Pohledávka z účetního hlediska

Účetnictví pohlíží na pohledávku jako na právo jedné účetní jednotky (věřitele) na plnění určitého závazku (dluhu) druhou osobou (dlužníkem). Pohledávky mohou vzniknout při prodeji zboží, výrobků a služeb obchodním partnerům (odběratelům), za předpokladu, že mezi poskytnutím výkonu a úhradou je časový odstup. Výkon je odběrateli fakturován, ten poté ve stanovené lhůtě splatnosti provede úhradu, čímž pohledávka zaniká. (Munzar, 1997)

3.1.3 Členění pohledávek

Účetní předpisy třídí pohledávky z hlediska dlouhodobosti na pohledávky dlouhodobé a krátkodobé. Dále dělí pohledávky pro účely ocenění na vlastní a cizí. Zdrojem tohoto textu je Brychta (2009a).

Hledisko dlouhodobosti má význam zejména pro účely sestavení účetní závěrky

- za dlouhodobé pohledávky se považují takové pohledávky, které v okamžiku sestavení účetní závěrky, mají dobu splatnosti delší než jeden rok, dále sem patří i odložená daňová pohledávka,
- krátkodobými pohledávkami se rozumí pohledávky v ostatních případech, tedy pokud v okamžiku sestavení účetní závěrky, mají dobu splatnosti jeden rok a kratší.

Členění pohledávek na vlastní a cizí

- pohledávky vlastní vznikají na základě právního vztahu dvou subjektů (věřitele a dlužníka), kdy věřitel něco pro dlužníka vykoná, např. dodá zboží, poskytne službu, poskytne půjčku apod. Pokud se jedná o bezúplatné plnění (dar, dědictví), pak bude věřitel po dlužníkovi požadovat zaslouženou odměnu. Do doby uhrazení odměny má subjekt věřitele za dlužníkem pohledávku.
- pohledávky cizí vzniknou z pohledávek vlastních, v důsledku změny osoby věřitele. Nejčastěji se jedná o úplatné postoupení, vkladem, děděním či darováním.

Další rozdělení pohledávek je možné **podle rizika zaplacení** (Bařinová a Vozňáková, 2007; Munzar, 1997):

- běžné pohledávky jsou takové, u kterých se dlužník nachází v příznivé finanční situaci a není pochybnost o včasném vyrovnání celé pohledávky
- sporné pohledávky, u nichž dlužník nesouhlasí s určitou náležitostí pohledávky (doba splatnosti, částka, formální náležitosti, apod.)
- pochybné pohledávky, u nichž je riziko, že budou zaplaceny pouze částečně nebo nebudou zaplaceny vůbec
- nedobytné pohledávky, jejichž vymáhání dostupnými prostředky je bezvýsledné, a proto bylo od jejich vymáhání upuštěno. Jedná se o pohledávky za dlužníky, u nichž soud zamítl návrh na prohlášení konkurzu nebo konkurz zrušil pro nedostatek majetku dlužníka na základě výsledků konkurzního a vyrovnávacího řízení, jestliže dlužník zemřel a pohledávka nemohla být uspokojena vymáháním po dědicích, nebo v případě, že by náklady na vymáhání převýšily výtěžek.
- ztrátové pohledávky, k jejichž úhradě nestačí likvidační podstata dlužníka při konkurzu a vyrovnání.

Pohledávky v účtové osnově

Směrná účtová osnova vymezila pro pohledávky účtovou třídu 3 – Zúčtovací vztahy, a to bez ohledu, zda jsou krátkodobé či dlouhodobé. Závazná jsou první dvě čísla syntetických účtů (Drbohlav, 2011).

Pohledávky z obchodních vztahů se v podvojném účetnictví nacházejí v účtové skupině 31 – Pohledávky. Jedná se především o pohledávky za odběrateli, účtují se zde také poskytnuté zálohy dodavatelům před splněním smlouvy ze strany dodavatele, ostatní pohledávky z obchodních vztahů, jako například reklamace vůči dodavatelům (Drbohlav, 2011).

Dále se na účty skupiny 31 účtují pohledávky vůči bance za eskontovanou směnku (pro zachycení této pohledávky se obvykle používá účet 313). Jedná se o případy, kdy účetní jednotka potřebuje mít k dispozici peněžní prostředky a nechce čekat až do doby splatnosti směnky. Účetní jednotka tedy může směnku předložit k eskontu bance (Drbohlav, 2011).

Pohledávky za společníky, za členy sdružení a za členy družstva se zachycují v účtové skupině 35 (Drbohlav, 2011).

V účtové skupině 37 – Jiné pohledávky a závazky se účtuje o pohledávce z prodeje podniku či jeho části, popřípadě nájmu podniku nebo jeho části, dále o pohledávkách z pevných termínových operací, o ostatních pohledávkách, například o pohledávce na náhradu škody či manka za odpovědnou osobou (Drbohlav, 2011).

Mimo účetní třídu 3 najdeme pohledávky ve dvou případech. V účtové skupině 05 – Poskytnuté zálohy na dlouhodobý majetek, zde se účtují pohledávky z titulu poskytnutí zálohy na dodávku dlouhodobého hmotného majetku či z důvodu vytváření dlouhodobého nehmotného majetku. V rámci účtové skupiny 06 – Dlouhodobý finanční majetek se sledují dlouhodobé půjčky a úvěry (Drbohlav, 2011).

3.2 Oceňování pohledávek

Problematika oceňování pohledávek je upravena v §25 Zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen Zákon o účetnictví). Pohledávky se ve smyslu tohoto zákona oceňují následovně (Fišerová et al., 2011; Bařinová a Vozňáková, 2007):

- Při vzniku se oceňují **jmenovitou hodnotou** – toto ocenění se vztahuje k ocenění pohledávek z obchodních, finančních a jiných vztahů.
- Při úplatném nabytí nebo vkladem se oceňují **pořizovací cenou**. Součástí pořizovací ceny pohledávek jsou přímé náklady související s pořízením, např. náklady na znalecké ocenění nakupovaných pohledávek, provize, odměny právníkům.
- Pohledávky, nabyté a určené k obchodování, oceňuje účetní jednotka ke dni roční účetní závěrky **reálnou hodnotou**. Reálná hodnota je částka, za kterou by se mohla pohledávka prodat mezi znalými a ochotnými stranami při transakcích za obvyklých podmínek.

Bařinová, Vozňáková (2007) uvádí, že při stanovování hodnoty pohledávek je nutno brát v úvahu tři kritéria:

- časové hledisko
- způsob zajištění pohledávek
- informace o dlužníkovi a jeho ekonomické situaci.

Časové hledisko pohledávek po lhůtě splatnosti, nedostatečně zajištěné pohledávky a také nedostatečné informace o finanční situaci odběratele a zhodnocení rizika neuhrazení značně snižují reálnou hodnotu pohledávek. Stanovení hodnoty pohledávky může být problém zejména v prostředí, kde neexistuje burza pohledávek. Proto by měla účetní jednotka použít ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce. Změny reálné hodnoty pohledávek se účtují jako opravné položky (Bařinová, Vozňáková, 2007).

3.3 Inventarizace pohledávek

Inventarizace obecně slouží k tomu, aby se neúčtovalo pouze o účetních datech, ale o skutečných hospodářských údajích. Inventarizace je tedy podmínkou věcné správnosti účetnictví.

Inventarizační pohledávek se rozumí (Děrgel, 2010):

- zjištění skutečného stavu pohledávek prostřednictvím dokladové inventury a tyto stavy zaznamenat v inventurních soupisech,
- porovnání, zda skutečný stav pohledávek odpovídá stavu účetnímu a vyčíslení inventarizačních rozdílů,
- vypořádání inventarizačních rozdílů včetně účetních zápisů, uvádějící účetní stav do souladu se stavem skutečným,
- porovnání, zda reálná hodnota pohledávek není nižší, než hodnota účetní, pokud je nižší, je potřeba aplikovat zásadu opatrnosti, tedy vytvořit opravné položky, případně odpis pohledávky.

Inventarizační rozdíly

V případě pohledávek prakticky nevznikají inventarizační rozdíly – přebytky nebo manka pohledávek. Pokud inventarizace odkryje nesoulad mezi skutečným a aktuálním účetním stavem, obvykle se jedná o dřívější účetní pochybení, příkladem může být překlep v účtované částce, opomenutá faktura či její duplikace, apod. Takováto odhalení však nelze považovat za inventarizační rozdíly podle §30 odst. 6 Zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále jen Zákon o účetnictví), protože je lze prokázat způsobem stanoveným tímto zákonem. Je ale nutné provést odpovídající účetní opravu (Děrgel, 2010).

Inventarizační zjištění u pohledávek se doporučuje řešit:

- zahájením tvorby, změnou nebo zrušením opravné položky,
- odpisem problémové (nedobytné) pohledávky.

Kritérii, která určují rozhodnutí o tvorbě opravné položky či odpisu problémové pohledávky jsou především splatnost pohledávky, situace u dlužníka, spornost nároku věřitele na plnění a kvalita zajištění pohledávky (Děrgel, 2010).

Pohledávky v cizí měně a k nim tvořené opravné položky musí být přeceněny k datu účetní závěrky aktuálním denním kurzem České národní banky (Děrgel, 2010).

Četnost inventarizace pohledávek

Účetní jednotka provádí **periodickou inventarizaci** – cílem je pravidelně ověřit, zda stav pohledávek ke dni účetní závěrky odpovídá skutečnosti.

Při mimořádných situacích provádí účetní jednotka **inventarizaci mimořádnou** – jedná se například o podání návrhu u soudu na vyrovnání, v tomto případě se u pohledávek uvede jejich výše, důvod vzniku a možnost jejich uspokojení (Svoboda, Bohušová, 2007).

3.4 Zajištění pohledávek

Vznik problémových pohledávek je možné zabezpečit již před jejich vznikem nebo právě v době jejich vzniku. Je tedy žádoucí riziku nezaplacení pohledávek předcházet. Pro účetní jednotku je vhodné, před uzavřením každého obchodu, zjistit si informace o svých zákaznících, především vyhodnotit bonitu potenciálních dlužníků. Dalším důležitým krokem je pečlivé vypracování obchodní smlouvy.

Nebezpečí vzrůstající zadluženosti podniku a jeho nelikvidity lze určitými způsoby omezit, ba dokonce vyloučit, a to použitím vhodných zajišťovacích prostředků.

Preventivní opatření používané k zajištění úhrady pohledávek

a) Záloha

Často používaným a patrně nejúčinnějším nástrojem zajištění pohledávek je využívání zálohových plateb. V podobě zálohy lze zaplatit část nebo i celou hodnotu dohodnuté ceny dodávky zboží či poskytnutí služby. Uplatňování zálohových plateb není upraveno

zákonem, jedná se pouze o dohodu mezi smluvními stranami (Bařinová a Vozňáková, 2001; Anon, 2005).

b) Smluvní pokuta a úroky z prodlení

Široce používaným zajišťovacím a zároveň sankčním nástrojem je smluvní pokuta. Smluvní pokutu je povinen dlužník zaplatit věřiteli, pokud řádně nesplní svůj smluvní závazek. Vždy je nutné ji vyjednat písemně, a to i tehdy, pokud by smlouva písemně sjednána nebyla. Musí být stanovena výše nebo způsob jejího určení (Doleček, 2009).

c) Zástavní právo

Všeobecně uznávaným zajišťovacím prostředkem je také zástavní právo. Podstatou zástavního práva je zajištění pohledávky věřitele v případě, že dlužník řádně a včas nesplní svůj závazek. V tomto případě je zástavní věřitel oprávněn dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení určité zástavy. (Drbohlav, 2011)

Zástavní právo plní dvě funkce (Bařinová, Vozňáková, 2001):

- zajišťovací, neboť podněcuje dlužníka k povinnosti dluh zaplatit,
- nahrazovací, která umožňuje věřiteli, v případě nesplnění závazku dlužníkem, uspokojit svou pohledávku ze zástavy.

Zástavní právo se může vztahovat k peněžité i nepeněžité pohledávce, k pohledávce, která teprve v budoucnu vznikne a i k pohledávce, jejíž vznik je závislý na splnění podmínky (Drbohlav, 2011).

Zástavní právo může vzniknout na základě písemné smlouvy (jedná se o nejčastější způsob), dále vzniká na základě rozhodnutí soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví, na základě rozhodnutí soudu nebo správního úřadu, ale také ze zákona. Předmětem zástavy může být prakticky jakýkoliv majetek, může se jednat o movitou či nemovitou věc, soubor věcí, podnik, pohledávku nebo jiné majetkové právo, cenný papír, obchodní podíl atd. (Drbohlav, 2011).

Vždy se musí jednat o věc samostatnou a individuálně určenou. Jako zástavu lze poskytnout pouze věc, k níž má zástavce vlastnické právo. Se souhlasem vlastníka může být zastavena i věc cizí (Bařinová, Vozňáková, 2001).

d) Zadržovací právo

Zadržovací právo je ve své podstatě blízké právu zástavnímu. Toto právo spočívá v tom, že věřitel má u sebe legálně cizí movitou věc, přičemž jejím vlastníkem je dlužník splatné pohledávky. Věřitel tedy může tuto věc zadržet k zajištění své splatné pohledávky, kterou má proti osobě, jíž by byl jinak povinen tuto věc vydat (Anon, 2005).

Toto právo je jednostranným úkonem věřitele. Jedná se o zadržení věci na základě zákona, přičemž o svém rozhodnutí věc zadržet a o důvodech, které k tomu vedly, je věřitel povinen bez zbytečného odkladu dlužníka vyrozumět (Doleček, 2009).

e) Ručení

Ručení je zajišťovacím prostředkem, který představuje vztah mezi věřitelem a třetí osobou – ručitelem. Vztah ručení vzniká smlouvou nebo častěji jednostranným prohlášením ručitele. Toto prohlášení však musí mít písemnou formu (Drbohlav, 2011). Povinností ručitele je uspokojit věřitelovu pohledávku, pokud tak neučiní dlužník. Věřitel je vždy povinen nejprve písemně vyzvat ke splacení dlužníka a až poté ručitele. V případě, že za dlužníka plnil věřiteli ručitel, má poté ručitel vůči dlužníkovi tzv. postih, to znamená, že může po dlužníkovi následně požadovat příslušné plnění (Děrgel, 2008).

f) Bankovní záruka

Zvláštním druhem ručení v obchodních vztazích je bankovní záruka. Jedná se o písemné prohlášení banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určené v záruční listině, pokud dlužník nesplní určitý závazek. Ručitelem u bankovní záruky může být pouze banka. Banka před vydáním záruční listiny uzavírá s dlužníkem smlouvu o převzetí

záruky. Při bankovní záruce nemusí věřitel požadovat nejprve plnění na dlužníkovi, ale může je vyžadovat přímo na ručící bance (Děrgel, 2008).

g) Směnka

K oblíbeným a jednoduchým zajišťovacím prostředkům pohledávek patří směnka, která zaručuje návratnost pohledávek, neboť zákon zabezpečuje soudní vymáhání ve zkráceném řízení.

Směnka je dlužný cenný papír, který představuje ničím nepodmíněný nárok na vyplacení jisté peněžní částky ve stanovený den na jedné straně, a na druhé straně odpovídající bezvýhradný slib danou částku v tomto určeném termínu zaplatit (Děrgel, 2008).

Dělení směnek používaných k zajištění pohledávek (Bařinová, Vozňáková, 2001):

- podle vystavovatele směnky rozlišujeme:
 - směnka vlastní – směnku vystavuje dlužník a zavazuje se věřiteli nebo oprávněné osobě zaplatit částku ve výši svého závazku v určitý den a na určitém místě,
 - směnka cizí – výstavce směnky dává příkaz dlužníkovi, aby zaplatil věřiteli nebo jiné oprávněné osobě částku ve výši svého závazku v určitý den a na určitém místě,
- podle uvedené doby splatnosti
 - vistasměnka je splatná v okamžiku předložení dlužníkovi, jedná se tedy o směnku tzv. „na viděnou“,
 - lhůtní vistasměnka je splatná ve lhůtě následující po viděné, která je uvedena na směnce,
 - datosměnka je splatná v určité lhůtě ode dne jejího vystavení,
 - směnka fixní (denní), je splatná v den uvedeným na směnce.

Směnky lze převádět na jiné osoby rubopisem neboli indosamentem. V případě, že věřitel nemůže čekat na zaplacení pohledávky až do doby její splatnosti, může použít

zvláštní případ převodu směnky, tzv. eskont směnky. Jedná se o odkup směnky bankou za diskontní sazbu, přičemž o výši se dohodne s věřitelem (Děrgel, 2008).

Převod směnky je možné vyloučit tzv. rektadolozkou, této možnosti je vhodné využít právě tehdy, je-li směnka určená k zajištění pohledávky. Na zajišťovací směnce je také vhodné uvést hodnotovou doložku, neboli účel vystavení (např. hodnota slouží k zajištění pohledávky XY) (Děrgel, 2008).

h) Zajišťovací převod práva

Splnění závazku může být také zajištěno převodem práva dlužníka ve prospěch věřitele. Smlouva o zajišťovacím převodu práva musí být ze zákona vyhotovena v písemné formě. Podstatou je, že v případě nezaplacení závazku dlužníkem, bude věřitel uspokojen z převedeného práva. Předmětem zajišťovacího převodu práva může být jakékoliv převoditelné právo, v praxi se obvykle převádí pohledávka, ale může se jednat i o vlastnické právo k dlouhodobému hmotnému majetku, právo užívání dlouhodobého nehmotného majetku, vlastnické právo k zásobám, cenným papírům atd. Pokud je věřitelova pohledávka dlužníkem uspokojena, mohou nastat dvě varianty řešení. První variantou je dohoda o rozvazovací podmínce, znamená to, že dočasně převedené právo dlužníka na věřitele se uspokojením pohledávky automaticky obnovuje. V druhém případě je ve smlouvě dohodnut zpětný převod práva po splnění závazku, dlužník má tedy vůči věřiteli vymahatelný nárok z převedení práva zpět, je k tomu ale zapotřebí uzavření další smlouvy (Drbohlav, 2011).

i) Dokumentární akreditiv

Mezi nejdůležitější platební a zajišťovací prostředky v zahraničním obchodě se řadí dokumentární akreditiv. Jedná se o smluvní vztah mezi bankou a dlužníkem (příkazcem), který zavazuje banku, že na základě žádosti příkazce z jeho účtu poskytne oprávněné osobě určité plnění, jestliže oprávněný splní do určité doby stanovené podmínky. Podmínkami u dokumentárního akreditivu se rozumí předání přesně určených dokumentů (Děrgel, 2008).

j) Dokumentární inkaso

Dokumentární inkaso je rovněž používáno zejména v zahraničním obchodě. V tomto případě je vydání dokumentů odběrateli vázáno na zaplacení. V podstatě se jedná o příkaz prodávajícího (dodavatele) bance, aby pro něj vyinkasovala od kupujícího (odběratele) plnění proti předání dokumentů (Bařinová, Vozňáková, 2001).

Tato operace představuje příkaz dodavatele (prodávajícího) bance, aby pro něj vyinkasovala plnění od odběratele (kupujícího), přičemž banka kupujícího vydá odběrateli dispoziční dokumenty ke zboží, případně směnku, až po úhradě či akceptaci směnky (Bařinová, Vozňáková, 2001).

3.5 Opravné položky k pohledávkám

3.5.1 Obecná charakteristika opravných položek

K základním účetním nástrojům patří bezpochyby opravné položky. Jejich používání souvisí s oceňováním majetku a především k vyjádření zásady opatrnosti. Opravné položky představují přechodné snížení hodnoty majetku, lze je vytvářet téměř ke všem složkám majetku účetní jednotky – dlouhodobému majetku hmotnému i nehmotnému, zásobám, pohledávkám nebo dlouhodobému finančnímu majetku (Děrgel, 2007). Právě z tohoto důvodu je nezbytné účtovou osnovu účetní jednotky přizpůsobit vhodnou volbou syntetických a analytických účtů. Podrobnou analytickou evidenci je zapotřebí vytvořit k rozlišení opravných položek na daňově uznatelné, neboli zákonné a na daňově neuznatelné, tzn. opravné položky vytvářené v souladu s účetními předpisy (Kovanicová, 2009).

Účty, na nichž se zachycují opravné položky, nesmí mít aktivní zůstatek, neboť by docházelo ke zvyšování ocenění majetku, což je nepřípustné. (Kovanicová, 2009).

3.5.2 Účetní opravné položky k pohledávkám

Nejprve je na místě zdůraznit, že účetní jednotky, které vedou účetnictví ve zjednodušeném rozsahu, nemají povinnost tvořit k pohledávkám opravné položky, tuto povinnost mají tedy pouze účetní jednotky vedoucí účetnictví v plném rozsahu (Děrgel, 2007).

Tvorba tzv. ostatních opravných položek k pohledávkám se řídí vnitropodnikovou směrnicí podniku, jedná se o důležitý nástroj dodržování účetní zásady opatrnosti. Přičemž účetní jednotky by měly tyto opravné položky vytvářet v závislosti na skutečnosti a bez ohledu na možnosti, které dává Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů (dále jen Zákon o rezervách) (Šamšulová, 2008).

Tvorba účetních opravných položek k pohledávkám probíhá na základě inventarizačních zjištění, pokud snížení dobytnosti je pouze přechodného charakteru a snížení ocenění není vyjádřeno jiným způsobem (např. reálnou hodnotou) (Brychta, 2009a). Protože se účetní opravné položky vytvářejí pouze ve vazbě na inventarizaci, tzn. pouze k rozvahovému dni, případně k jinému dni, k němuž se sestavuje účetní závěrka, zaniká možnost tvorby, zvyšování či snižování v průběhu účetního období. Pokud by došlo k vyřazení předmětného majetku (např. z důvodu postoupení pohledávky), je potřeba tyto opravné položky okamžitě zrušit. Existence opravných položek k neexistujícímu majetku není možná (Děrgel, 2007).

Tvorba opravných položek k pohledávkám, jejich snížení, případně i zrušení se účtuje na vrub nákladů účtové skupiny 55 se souvztažným zápisem na příslušný účet účtové skupiny 39. V případě částečného či plného rozpuštění opravných položek se účtuje ve prospěch příslušného nákladového účtu skupiny 55, se souvztažným zápisem na vrub účtové skupiny 39. Pro účtování účetních opravných položek se v praxi používá účet 391 a účet 559. (2;3)

Účetní opravné položky jsou dle Zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen Zákon o daních z příjmů) nedaňovým výdajem. V případě tvorby této opravné položky

na vrub nákladů se pro účely základu daně z příjmů o tyto částky zvyšuje hospodářský výsledek. V opačném případě, tedy pokud účetní jednotka opravné položky rozpouští, se pro daňové účely hospodářský výsledek o tyto částky snižuje (Drbohlav, 2011).

Tvorba účetních opravných položek je povinností účetních jednotek vedoucích účetnictví v plném rozsahu, nikoli jejich právo (Děrgel, 2007).

Z účetního pohledu každou účetní jednotku zajímá, jaká doba uplynula od splatnosti pohledávky. Z toho by měla při tvorbě opravných položek vycházet. V praxi existuje následující nepsané pravidlo (Šebestíková, 2009):

- u pohledávek po splatnosti více než 180 dní je předpoklad jejího uhrazení 50%,
- u pohledávek po splatnosti déle než 360 dní je téměř 100% jistota nedobytnosti.

3.5.3 Zákonné opravné položky k pohledávkám

Snahou účetních jednotek je především tvorba zákonných opravných položek, neboť jsou daňově uznatelným nákladem. Zde je nutné připomenout, že zákonné opravné položky lze tvořit pouze k pohledávkám. Lze to považovat za jakousi vstřícnost daňového zákona k poplatníkům vedoucí účetnictví v plném rozsahu, kteří realizují výnos již v okamžiku vzniku pohledávky, bez ohledu na její úhradu dlužníkem. Tento výnos vstupuje do základu daně z příjmů a může se jednat i o vznik zdanitelného plnění na DPH. Platba daní pak musí proběhnout z jiných zdrojů, nikoli z peněz od dlužníka (Děrgel, 2007).

Problematika zákonných opravných položek je upravena Zákonem o rezervách. Cílem je umožnit účetním jednotkám snížení základu daně z příjmů o vytvořené opravné položky v případech, kdy pohledávka při svém vzniku byla účtována do výnosů a její příjem představoval zdanění daného podniku (Brychta, 2009a).

Pro tvorbu daňových opravných položek jsou stanovena následující pravidla (Brychta, 2009a; 6):

- opravné položky je možné tvořit k rozvahové hodnotě pohledávek, tzn. bez vlivu změny reálné hodnoty,
- opravné položky nesmí být tvořeny k promlčeným pohledávkám,
- pohledávky jsou splatné po 31. prosinci 1994,
- pohledávky jsou zaúčtované v souladu se Zákonem o účetnictví,
- má-li věřitel vůči dlužníkovi současně splatný závazek, je zapotřebí nejprve provést vzájemný zápočet.

V případě posledního pravidla, týkajícího se podmínky vzájemného započtení pohledávek a závazků, pokud dlužník právním úkonem u soudu zpochybní hodnotu pohledávky, nelze vzájemný zápočet provést. Zákon o rezervách pro tento případ umožňuje vytvořit opravnou položku do výše hodnoty pohledávky akceptované dlužníkem (Drbohlav, 2011).

Zákon o rezervách vymezuje úplný zákaz tvorby zákonných opravných položek k pohledávkám vzniklým z titulu:

- cenných papírů a ostatních investičních instrumentů,
- úvěrů a půjček,
- ručení (s výjimkou ručení za celní dluh)
- záloh,
- smluvních pokut a úroků z prodlení, poplatků z prodlení, penále a jiných sankcí ze závazkových vztahů,
- úhrady ztráty společnosti,
- plnění ve prospěch vlastního kapitálu,
- k pohledávkám nabytým bezúplatně,
- k souboru pohledávek.

Zákon o rezervách umožňuje tvořit následující daňové opravné položky:

- bankovní opravné položky,

- opravné položky k nepromlčeným pohledávkám vzniklým z úvěrů a půjček poskytnutých fyzickým osobám,
- opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh,
- opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení,
- opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994,
- opravné položky k „nevýznamným“ pohledávkám.

Následující text bude zaměřen pouze na poslední tři zmíněné druhy opravných položek.

3.5.3.1 Opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení

Aby opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení byly daňově účinné, je nutné tyto pohledávky přihlásit u insolvenčního soudu ve lhůtě stanovené soudem v rozhodnutí o úpadku. Pokud tak věřitelé, kteří vedou účetnictví, učiní, mohou vytvářet zákonné opravné položky až do 100 % rozvahové hodnoty nepromlčených pohledávek, bez ohledu na výši budoucí úhrady. Lze je však tvořit pouze ve zdaňovacím období, v němž byly pohledávky přihlášeny (Pilařová, 2011).

Přihlášením pohledávky u soudu však nic nekončí, je nezbytné dále sledovat, zda pohledávku účinně nepopřel insolvenční správce, věřitel či dlužník (a zákon těmto osobám právo pohledávku popřít přiznává). V případě, že by pohledávka byla účinně popřena, je nutné vytvořenou insolvenční opravnou položku zrušit. Insolvenční opravné položky se také musí zrušit v návaznosti na výsledky insolvenčního řízení, nebo pokud dále není možné insolvenční řízení vést (6).

Důvody vedoucí k nemožnosti dále vést insolvenční řízení mohou být (Drbohlav, 2011):

- insolvenční návrh byl odmítnut pro vady,
- zpětvzetí insolvenčního návrhu,
- insolvenční návrh byl zamítnut pro nesplnění zákonných předpokladů pro vydání rozhodnutí o úpadku,
- insolvenční návrh byl zamítnut pro nedostatek majetku dlužníka,

- bylo rozhodnuto o tom, že dlužník v úpadku není,
- bylo vydáno rozhodnutí o ukončení konkursu po splnění rozvrhového usnesení.

3.5.3.2 Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. 12. 1994

System tvorby opravných položek spočívá v roztřídění pohledávek dle jejich rozvahové hodnoty (Drbohlav, 2011):

- pohledávky do 30 000 Kč,
- pohledávky s rozvahovou hodnotou do 200 000 Kč,
- pohledávky s rozvahovou hodnotou vyšší než 200 000 Kč.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám s hodnotou do 30 000 Kč

Zákon umožňuje poplatníkům vytvářet daňově uznatelné opravné položky až do výše 100 % jejich neuhrazené hodnoty, bez nutnosti soudního vymáhání, za podmínek níže stanovených:

- nejedná se o pohledávku za společníky, akcionáři, členy družstev za upsaný vlastní kapitál a nejedná se také o pohledávku vzniklou mezi spojenými osobami,
- rozvahová hodnota pohledávky bez příslušenství, včetně daně z přidané hodnoty, v okamžiku jejího vzniku nepřekročí za zdaňovací období hodnotu 30 000 Kč,
- doba po splatnosti je nejméně 12 měsíců,
- celková hodnota pohledávek vůči témuž dlužníkovi nepřevyšší za zdaňovací období 30 000 Kč.

K těmto pohledávkám je poplatník povinen vést samostatnou evidenci (Šebestíková, 2009; 6).

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám do 200 000 Kč

V případech, kdy od konce sjednaného termínu splatnosti pohledávky uplynulo více jak 6 měsíců a rozvahová hodnota při vzniku pohledávky nepřesáhla částku 200 000 Kč, může věřitel, bez ohledu na to, zda zahájil rozhodčí, soudní či správní řízení, jehož se řádně účastní, vytvářet k pohledávce opravnou položku až do výše 20 % její neuhrazené rozvahové hodnoty (Drbohlav, 2011).

Pokud ovšem věřitel k těmto pohledávkám rozhodčí, soudní nebo správní řízení zahájil a také včas plní úkony potřebné k uplatnění svého práva, je mu umožněno vytvářet opravné položky vyšší. Jestliže od konce sjednané doby splatnosti pohledávky uplynulo více než (6):

- 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Opravné položky k nepromlčeným pohledávkám nad 200 000 Kč

K pohledávkám, jejichž rozvahová hodnota je vyšší než 200 000 Kč, lze v období, za které se podává daňové přiznání, vytvářet opravné položky pouze za předpokladu zahájení rozhodčího, soudního či správního řízení. Poplatník je povinen se tohoto řízení řádně účastnit a činit úkony potřebné k uplatnění svého práva. Po splnění této podmínky, dává zákon možnost tvořit následující opravné položky. Pokud od konce sjednané doby splatnosti pohledávky uběhlo více než (6):

- 6 měsíců, až do výše 20 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 12 měsíců, až do výše 33 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 18 měsíců, až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 24 měsíců, až do výše 66 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 30 měsíců, až do výše 80 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců, až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky.

Směrná účtová osnova definovala pro zákonné opravné položky účtovou skupinu 55, tradičně se používá *účet 558*. Na vrub tohoto účtu se účtuje o tvorbě zákonných opravných položek, o jejich snížení či zrušení je účtováno ve prospěch tohoto účtu (Drbohlav, 2011). Ke zrušení opravných položek je povinnost přistoupit, pokud pominou důvody pro jejich existenci (např. je-li pohledávka uhrazena v plné výši, v případě postoupení pohledávky), pohledávka se promlčela, případně nastaly důvody,

za nichž se odpis pohledávky považuje za výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů dle zákona o daních z příjmů (6).

Opravné položky lze tvořit také k pohledávkám nabytých postoupením, je zde ale stanovena podmínka. Postupník může u takovýchto pohledávek vytvořit opravnou položku pouze za předpokladu uhrazení její pořizovací ceny (6).

Tvorba zákonných opravných položek je nástroj v rukou poplatníka, který má možnost jich dle svého uvážení v souladu se Zákonem o rezervách využít. Neuplatní-li poplatník tyto opravné položky, nejedná se o porušení zákona, ale o nevyužití možnosti daňové optimalizace (Pilařová, 2010).

3.5.4 Opravné položky k pohledávkám rozložených do splátek

V praxi je možné se setkat s platbami za dodávku ve splátkách, přičemž každá splátka má odlišné datum splatnosti. V těchto případech musí pro daňové účely věřitel pohledávku rozdělit na dílčí pohledávky dle jejich splatnosti. V souvislosti s tvorbou opravných položek se pak na každou takovou pohledávku pohlíží samostatně (Drbohlav, 2011).

3.6 Jednorázový odpis pohledávek

Opravné položky k pohledávkám se používají rovněž v případě, kdy došlo ke snížení jejich hodnoty, přičemž toto snížení je pouze dočasného charakteru. Pokud má účetní jednotka v evidenci svého majetku neuhrazenou pohledávku a reálné šance na vymožení jsou prakticky nulové, může účetní jednotka přistoupit k odpisu této pohledávky, to znamená, že dojde ke snížení hodnoty majetku trvale (Pilařová, 2010). Přestože společnost označí pohledávku za nedobytnou a provede její odpis, neznamená to, že pohledávka již nemůže být uhrazena. Proto také musí účetní jednotka i nadále vést evidenci těchto pohledávek, a to na podrozvahových účtech (Brychta, 2009b).

Vytvoření zásad pro odpis nedobytných pohledávek má v kompetenci sama účetní jednotka. Odpis lze uplatnit pouze do výše hodnoty pohledávky evidované v účetnictví. Pokud se účetní jednotka rozhodne pohledávku odepsat, je nutné zkontrolovat, zda byla k této pohledávce tvořena opravná položka a případně ji zrušit (Koch, 2012).

3.6.1 Účetní odpis pohledávek

Účetní jednotka může provést účetní (nedaňový) odpis pohledávek. Nejčastěji k účetnímu odpisu dochází, pokud je dlužník, podle sdělení příslušného orgánu, neznámého pobytu. Dále také v případě, kdy je pravděpodobné, že náklady na vymáhání pohledávky by převýšily její výtěžek a současně nejsou splněny podmínky pro daňově účinný odpis (3).

Účetní odpis pohledávek se zachycuje na vrub analyticky odděleného účtu skupiny 54 – Jiné provozní náklady, obvykle se používá účet 546 (Drbohlav, 2011).

Pokud bude v budoucnu takto odepsaná pohledávka dlužníkem uhrazena, zaúčtuje se tato platba ve prospěch výnosů, z nichž však daň odvedena nebude. Mohou nastat dvě možnosti. Jestliže k úhradě i účetnímu odpisu pohledávky dojde ve stejném zdaňovacím období, odpis pohledávky by byl daňově uznatelný (dle § 24 odst. 2 písm. zc Zákona o daních z příjmů – daňově uznatelným nákladem jsou nedaňové výdaje, a to jen do výše příjmů s nimi souvisejících za podmínky, že se jedná o výnosy i náklady ve stejném zdaňovacím období). V případě, že k úhradě pohledávky dojde v některém z následujících zdaňovacích období, bude se postupovat podle § 23 odst. 4 písm. e Zákona o daních z příjmů (do základu daně se nezahrnují částky zaúčtované do výnosů, pokud souvisejí s náklady neuhrazenými v předchozích zdaňovacích obdobích jako daňové náklady, a to maximálně do výše těchto neuznatelných výdajů v předchozích zdaňovacích obdobích) (Drbohlav, 2011).

3.6.2 Daňový odpis pohledávek

Odpis pohledávek může být při splnění určitých podmínek nákladem daňově účinným. Tyto podmínky jsou stanoveny v §24 odst. 2 písm. y Zákona o daních z příjmů, přičemž musí být splněny všechny:

- nákladem je jmenovitá hodnota nebo pořizovací cena pohledávky nabytá postoupením, vkladem nebo při přeměně společnosti,
- při vzniku pohledávky bylo účtováno ve výnosech a takto vzniklý zdanitelný příjem nebyl od daně z příjmů osvobozen,
- k pohledávce lze uplatňovat opravné položky podle Zákona o rezervách nebo se jedná o pohledávku, ke které opravnou položku tvořit nelze pouze proto, že od splatnosti uplynulo méně než 6 měsíců nebo proto, že se jedná o pohledávku, jejíž jmenovitá hodnota v okamžiku vzniku je vyšší než 200 000 Kč a ohledně které bylo zahájeno rozhodčí, soudní či správní řízení.

Dále musí nastat alespoň jeden z následujících případů:

- soud u dlužníka zrušil konkurz pro nedostatek majetku, přičemž pohledávka přihlášená u insolvenčního soudu měla být vypořádána z majetkové podstaty,
- dlužník je v úpadku nebo mu úpadek hrozí,
- dlužník zemřel a pohledávka být uspokojena ani vymáháním na dlužníkových dědicích,
- dlužník byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou,
- na majetek dlužníka je uplatňována veřejná dražba,
- majetek dlužníka je postižen exekucí.

Odpis pohledávky lze u případu 2, 5 a 6 provést pouze na základě výsledků těchto řízení (5).

3.7 Cese pohledávek

Cesí neboli postoupením pohledávky se rozumí operace, kterou dochází ke změně osoby věřitele. Osoba dlužníka zůstává beze změny. Postoupením pohledávky ztrácí

postupitel (cedent) právo věřitele. S pohledávkou přechází i její příslušenství včetně práv s ní spojených (Drbohlav, 2011).

Postoupení pohledávek legislativně upravuje Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, který mimo jiné stanovuje povinnost vyhotovovat smlouvu o postoupení pohledávky v písemné formě (Janda, 2009).

Cese pohledávky může proběhnout i bez souhlasu dlužníka. Původní věřitel (postupitel) je ale povinen postoupení pohledávky dlužníkovi oznámit, přičemž není povinen dlužníkovi smlouvu o postoupení pohledávky předložit. Do doby oznámení, musí plnit dlužník svůj závazek vůči původnímu věřiteli. Pokud tato skutečnost nastane, je postupitel povinný přijaté úhrady převést postupníkovi. Odpovědnost za dobytost pohledávky postupník nemá, pokud se na takovou odpovědnost smluvní strany nedohodly (Janda, 2009).

Předmětem postoupení nemohou být pohledávky (4):

- které zanikají nejpozději smrtí věřitele,
- jejichž obsah by se změnou věřitele změnil,
- které nemohou být postižena výkonem rozhodnutí,
- jejichž postoupení by odporovalo dohodě s dlužníkem.

Postoupení pohledávky může být provedeno úplatně i bezúplatně.

3.7.1 Postoupení pohledávky za úplatu

Úplatné postoupení je nejčastější forma převodu pohledávky na jinou osobu. Cena cesované pohledávky se stanovena dohodou smluvních stran (Machová, 2010).

3.7.1.1 Postoupení pohledávky z hlediska postupitele

Postupitel o úplatném postoupení účtuje na vrub příslušného účtu účtové skupiny 54 – Jiné provozní náklady, obvykle se jedná o účet 546 – *Odpis pohledávky*), se

souvztažným zápisem na příslušný účet pohledávky. Sjednaná cena se zaúčtuje zpravidla ve prospěch účtu 646 – *Výnos z odepsaných pohledávek*. V případě, že k pohledávce byla vytvořena opravná položka, musí ji účetní jednotka zrušit (Janda, 2009).

3.7.1.2 Postoupení pohledávky z hlediska postupníka

Postupník nabytou pohledávku zaúčtuje v pořizovací ceně na vrub příslušného účtu účtové skupiny 31 – Pohledávky, podle jejího charakteru. Souvztažný zápis se provede ve prospěch příslušného účtu účtové skupiny 32 – Závazky, obvykle na účet 325 – *Ostatní závazky*. Postupník dále provede zaúčtování pohledávky do podrozvahové evidence, a to v její jmenovité hodnotě (Janda, 2009; 1).

3.7.2 Bezúplatný převod pohledávky na postupníka

Postoupení pohledávky může být provedeno i bezúplatně, pak se jedná o dar. Tento převod poté podléhá dani darovací, přičemž postupník (nabyvatel) je jejím poplatníkem a postoupitel (dárce) je ručitelem za tuto daň. Pokud by se jednalo o postoupení pohledávky do zahraničí, stává se poplatníkem daně darovací postoupitel (Janda, 2009).

3.7.2.1 Postoupení pohledávky z hlediska postoupitele

Při bezúplatném postoupení účtuje postupník hodnotu pohledávky na vrub příslušného účtu účtové skupiny 54 – Jiné provozní náklady, zpravidla na účet 543 – *Dary* (Janda, 2009).

3.7.2.2 Postoupení pohledávky z hlediska postupníka

V případě bezúplatného nabytí zaúčtuje postupník pohledávku v pořizovací ceně na vrub příslušného účtu účtové skupiny 31. Souvztažný zápis se liší podle osoby postupníka. Jedná-li se o právnickou osobu, příslušný účet se nachází v účtové skupině 41 – Základní kapitál a kapitálové fondy, obvykle se používá účet 413 – *Ostatní kapitálové fondy*. Touto operací se tedy zvyšuje vlastní kapitál. Pokud je nabyvatelem

fyzická osoba, účtuje ve prospěch příslušného účtu účtové skupiny 49 – Individuální podnikatel, zpravidla na účet 491 – *Účet individuálního podnikatele* (Janda, 2009).

Postoupení pohledávky se nemusí vždy vztahovat k celé pohledávce. Lze tedy postoupit pouze její část. V tomto případě se pohledávka rozloží na několik částí, jinak řečeno, z dosavadní jedné pohledávky vznikne více pohledávek nových (Drbohlav, 2011).

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 Profil účetní jednotky

Sídlem společnosti Arrbo s.r.o. je jihočeské město Milevsko. Společnost vznikla 31.12.1991 zápisem do Obchodního rejstříku u Krajského soudu v Českých Budějovicích a její základní jmění činí 100 000 Kč.

Protože se jedná o právnickou osobu je společnost povinna účtovat v soustavě podvojného účetnictví. Zpracování účetních dat probíhá v současné době v účetním softwaru Pohoda. V roce 2007 zažádala o změnu účetního období z kalendářního roku na rok hospodářský. Od tohoto úkonu účetní období trvá od 1. dubna běžného období do 31. března období následujícího.

Zdrojem této subkapitoly je bakalářská práce autorky (Čunátová, 2010, s. 21-23).

Firma Arrbo vlastní živnostenské oprávnění na následující činnosti:

- Provádění staveb, jejich změn a odstraňování,
- Truhlářství, podlahářství,
- Zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků,
- Projektová činnost ve výstavbě,
- Přípravné a dokončovací stavební práce, specializované stavební činnosti,
- Zprostředkování obchodu a služeb,
- Velkoobchod a maloobchod,
- Realitní činnost, správa a údržba nemovitostí,
- Pronájem a půjčování věcí movitých,
- Poradenská a konzultační činnost, zpracování odborných studií a posudků,
- Reklamní činnost, marketing, mediální zastoupení,
- Služby v oblasti administrativní správy a služby organizačně hospodářské povahy,

- Provozování cestovní agentury a průvodcovská činnost v oblasti cestovního ruchu,
- Provozování tělovýchovných a sportovních zařízení a organizování sportovní činnosti.

Společnost se specializuje převážně na dodávky a montáže dřevěných střešních konstrukcí a ostatních tesařských konstrukcí.

Firma Arrbo se člení na 3 provozovny – provozovna Milevsko, provozovna Pila Staňkov a provozovna Praha – Nusle. Z účetního hlediska se provozovny dále člení na 6 středisek.

Provozovna Milevsko

Na této provozovně se provádí tesařské práce a probíhá veškerá administrativa.

Zahrnuje tyto střediska:

- středisko 10 – Tesaři-zakázky,
- středisko 11 – Výrobní režie tesaři,
- středisko 20 – Zemědělská činnost,
- středisko 40 – Správní režie Milevsko.

Provozovna Pila Staňkov

Zde probíhá pořez dřeva, jeho prodej a především výroba dřevěných konstrukcí – vazníků. Pod tuto provozovnu spadá pouze jedno středisko, a to středisko 30 – Pila Staňkov.

Provozovna Praha – Nusle

Na této provozovně se uskutečňuje pouze obchodní činnost. Tato provozovna zahrnuje středisko 41 – Správní režie Praha.

4.2 Řízení pohledávek ve vybrané společnosti

Řízením pohledávek se rozumí činnosti podniku zaměřující se na jejich optimalizaci. Je možné sem zařadit např. preventivní opatření, činnosti směřující k vymáhání pohledávek.

Pro analýzu pohledávek vybrané společnosti byla použita tři poslední uzavřená účetní období. Data k této části diplomové práce byla čerpána z výkazů společnosti a vnitropodnikové evidence týkající se pohledávek.

4.2.1 Zajištění a vymáhání pohledávek

4.2.1.1 Zajištění pohledávek

Proto, aby společnost předešla vzniku problémových pohledávek, či aby je alespoň omezila, používá určité nástroje k zajištění jejich úhrady. Patří mezi ně zálohové platby a úroky z prodlení.

Firma v posledních letech zavedla u většiny odběratelů povinnost hradit zálohové faktury. Tento zajišťovací prostředek je používán převážně u odběratelů obracejících se na firmu za účelem jednorázového nákupu služby.

Ve stavebnictví bývá při uzavírání smluv o dílo často sjednáváno tzv. zádržné neboli pozastávka. Tento pojem najdeme i ve smlouvách o dílo u společnosti Arrbo. Jedná se o část ceny díla, která je uhrazena až po splnění určitých smluvních podmínek (dokončení a předání předmětu díla). Splatnost zádržného se pohybuje od několika měsíců do 10 let, může tedy vyjadřovat krátkodobou i dlouhodobou pohledávku. Pozastávka nejčastěji představuje hodnotu 10 % z ceny díla, přičemž celých 10 % může zobrazovat pohledávku dlouhodobou, nebo se hodnota 10 % dělí na 2 části. 5 % představuje pohledávka krátkodobá, 5 % tvoří pohledávka dlouhodobá. Pozastávky krátkodobé bývají uvolněny po dokončení díla, či po předání zakázky investorovi. Dlouhodobé pozastávky slouží jako záruka kvality provedeného díla a jsou uvolněny

po skončení záruční doby. Protože si firma o uvolnění pozastávky musí požádat, vede si jejich přehled s uvedením jednotlivých dat splatností, aby nebyla prodlužována zádržná doba.

Předcházení riziku neuhrazení části pohledávky ve formě zádržného, např. z důvodu vyhlášení konkurzu na odběratele, či dokonce jeho zániku, řeší firma snahou sjednat úhradu celé pohledávky včetně pozastávky, a to na základě vydání vlastní směnky. Tím firma získá za danou zakázku veškeré finanční prostředky. Majitel firmy vydá směnku na své jméno se závazkem provést záruční opravu. V případě, že tak neučiní, bude tato oprava provedena jinou dodavatelskou firmou a uhrazena z výnosu této směnky.

Mimo již uvedené zajišťovací prostředky společnost využívá i úroky z prodlení dle Zákona č. 40/1996 Sb., občanský zákoník.

4.2.1.2 Vymáhání pohledávek

V případě vzniku pohledávky po lhůtě splatnosti se společnost snaží o její vymáhání prostřednictvím upomínek, vzájemným započtením pohledávky a závazku, ve výjimečných případech přihlášením u soudu.

Objeví-li se v podniku neuhrazená pohledávka, jejíž lhůta po splatnosti se pohybuje v rámci několika dnů, je prvním krokem k řešení telefonický kontakt s dlužníkem. Touto cestou se společnost ujišťuje, zda nedošlo k nezaviněnému opoždění platby ze strany klienta a upozorní jej na vypršenou lhůtu splatnosti. Pokud ani poté není pohledávka uhrazena, přistupuje účetní jednotka k zasílání upomínek, zpravidla dvou. Třetí upomínku odesílá společnost po negativní reakci na předchozí upomínky, a to s poslední výzvou k úhradě pohledávky do stanoveného data. Upozorňuje zde také na následné řešení právní cestou.

Další způsob, jímž lze odstranit pohledávku z evidence je formou vzájemného zápočtu pohledávky a závazku. V důsledku prováděné činnosti podniku je to méně častý způsob,

neboť v účetnictví se nachází poměrně málo pohledávek za dlužníky, kteří by byli zároveň firemními dodavateli.

4.2.2 Struktura a vývoj pohledávek

Pohledávky je možné rozlišovat dle různých hledisek. Jedno z nich poskytuje výkaz rozvaha, který zachycuje níže uvedená tabulka. Rozvaha člení pohledávky dle doby splatnosti a dále podle účelu jejich vzniku. Následující tabulka zaznamenává vývoj pohledávek dle třídění rozvahy v obdobích: 4/2008 – 3/2009, 4/2009 – 3/2010, 4/2010 – 3/2011.

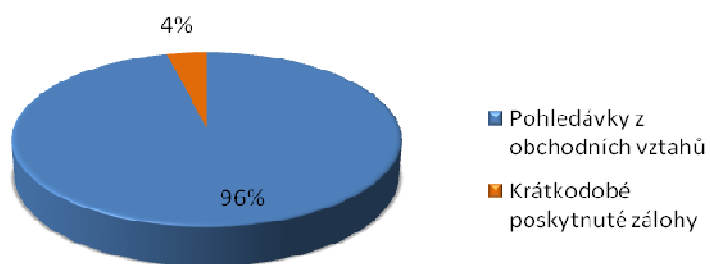
Tab. 1: Vývoj pohledávek v brutto hodnotě (tis. Kč)

Třídění	Položka rozvahy	Účetní období		
		2008-2009	2009-2010	2010-2011
C.III.	Krátkodobé pohledávky	4622	3861	3632
C.III.1.	Pohledávky z obchodních vztahů	4450	3162	2950
C.III.6.	Stát - daňové pohledávky	0	585	587
C.III.7.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	172	114	95

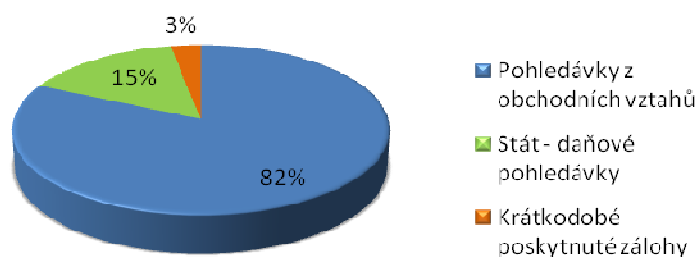
V tabulce 1 nejsou zachyceny dlouhodobé pohledávky, neboť v uvedených účetních obdobích společnost žádné neevidovala. V rozvaze podniku tedy představují krátkodobé pohledávky 100 %. Celková hodnota pohledávek v jednotlivých účetních obdobích klesá, což by mohlo být způsobeno klesajícími výkony, zlepšením platební schopnosti odběratelů, kladnou bilancí vymáhání pohledávek či jejich odpisem.

Následující 3 grafy zobrazují strukturu pohledávek v jednotlivých účetních obdobích členěných dle výše uvedené tabulky.

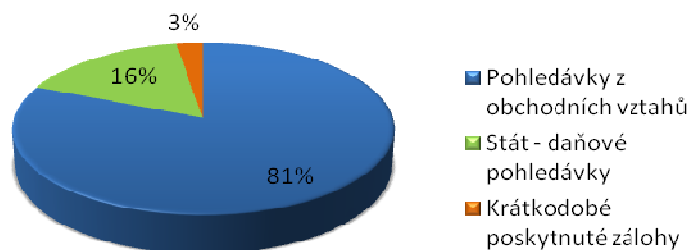
Graf 1: Struktura pohledávek v účetním období 4/2008 – 3/2009

Graf 2: Struktura pohledávek v účetním období 4/2009 – 3/2010

Graf 3: Struktura pohledávek v účetním období 4/2010 – 3/2011

Veškeré pohledávky podniku tvoří pohledávky z obchodních vztahů, daňové pohledávky a krátkodobé poskytnuté zálohy. Největší podíl zauímají pohledávky z obchodních vztahů, které představují v průměru více než 86 %. Účty, spadající pod položku rozvahy označenou C.III.6., vykazovaly aktivní zůstatek v posledních dvou účetních obdobích, proto se jednalo o daňovou pohledávku. Krátkodobé poskytnuté zálohy představují pouze zálohové platby na energie.

Zbývá část diplomové práce je již zaměřena pouze na pohledávky z obchodních vztahů (účtová skupina 31).

V rámci pohledávek z obchodních vztahů účetní jednotka používá následující účty:

- 311 – Odběratelé,
- 3111 – Pohledávky nesaldokontní,
- 315 – Ostatní pohledávky,
- 3151 – Odkoupené pohledávky za zaměstnanci.

Následující tabulka zobrazuje členění pohledávek z obchodních vztahů dle jednotlivých účtů za stanovená účetní období.

Tab. 2: Pohledávky z obchodních vztahů (tis. Kč)

Číslo účtu	Název účtu	Účetní období		
		2008-2009	2009-2010	2010-2011
311	Odběratelé	4 230	3 162	2 950
315	Ostatní pohledávky	149	0	0
3151	Odkoupené pohledávky za zaměstnanci	71	0	0

Na účet 311 – Odběratelé se zaznamenávají pohledávky vzniklé za provedené výkony či prodej zboží. Účet 3111 – Pohledávky nesaldokontní není v tabulce uveden, neboť jeho hodnota na konci období vždy vykazovala nulový zůstatek. Slouží k zachycení pohledávek např. ve formě vráceného pojistného. Na účet 315 – Ostatní pohledávky se téměř neúčtuje. Tento účet vykazoval aktivní zůstatek pouze v prvním sledovaném období a je určen k evidenci postoupených pohledávek.

Největší podíl pohledávek představují pohledávky za odběrateli zobrazené na účtu 311, a to ve výši 95 % v prvním sledovaném období a 100 % v dalších dvou, což je odůvodněním pro jejich podrobnější sledování.

Prvním krokem bude rozdělení účtu 311 – *Odběratelé* na pohledávky po splatnosti a pohledávky, u nichž lhůta splatnosti teprve vyprší. Toto kritérium je posuzováno vždy k poslednímu dni daného účetního období.

Tab. 3: Stav pohledávek dle splatnosti v jednotlivých účetních obdobích (tis. Kč)

Lhůta splatnosti	Účetní období		
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011
- do splatnosti	1 502	1 388	766
- po splatnosti	2 728	1 774	2 184

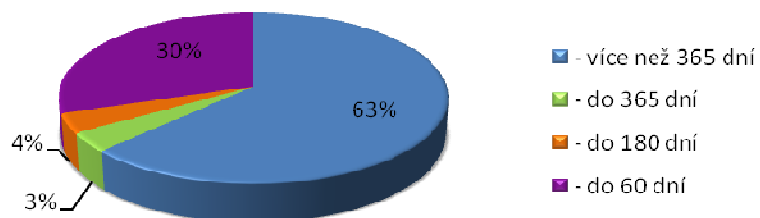
Protože je hodnota pohledávek po lhůtě splatnosti vysoká, v následující tabulce budou pohledávky roztrženy do čtyř kategorií – pohledávky do 60 dní, do 180 dní, do 365 dní a nad 365 dní po lhůtě splatnosti.

Tab. 4: Pohledávky po splatnosti v jednotlivých účetních obdobích (tis. Kč)

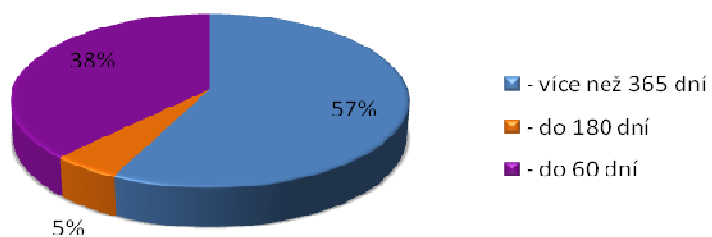
Lhůta po splatnosti	Účetní období		
	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011
- více než 365 dní	1 710	1 013	799
- do 365 dní	100	0	0
- do 180 dní	101	89	202
- do 60 dní	817	672	1 183

Pro větší přehlednost jsou ještě vytvořeny výšečové grafy pohledávek po splatnosti v jednotlivých účetních obdobích.

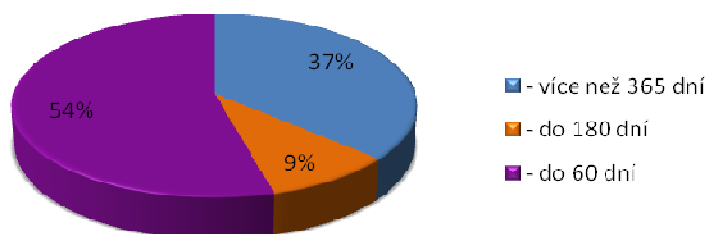
Graf 4: Pohledávky po lhůtě splatnosti v účetním období 4/2008 – 3/2009

Graf 5: Pohledávky po lhůtě splatnosti v účetním období 4/2009 – 3/2010

Graf 6: Pohledávky po lhůtě splatnosti v účetním období 4/2010 – 3/2011

Pohledávky, jejichž lhůta splatnosti vypršela před méně než 60 dny, tvoří v prvním sledovaném účetním období 30 %, v období následujícím 38 % a největší podíl 54 % byl zaznamenán v období 2010-2011. Všechny tyto pohledávky byly vždy v následujícím období zaplacený.

Pohledávky se lhůtou po splatnosti do 180 dní a do 365 dní představují podíl do 10 %. Tyto pohledávky v hodně 404 tis. Kč zobrazují klasické pohledávky za odběrateli, z nichž 94 % hodnoty pohledávek bylo následující účetní období uhrazeno. Druhou část těchto pohledávek tvoří takzvané zádržné. Tyto pozastávky mají hodnotu 88 tis. Kč. Ve sledovaných obdobích bylo vyrovnáno 71 tis. Kč těchto pozastávek.

Pohledávky s dobou po splatnosti více než 365 dnů tvoří velký podíl, důvodem je to, že se převážně nejedná o klasické pohledávky, ale jde opět o zádržné. Klasické pohledávky za jednotlivými odběrateli představují 834 tis. Kč, v průběhu těchto tří sledovaných účetních období byla uhrazena pouze část, ve výši 14 %. S těmito pohledávkami účetní jednotka provádí další operace, čemuž bude věnována následující kapitola.

4.2.3 Opravné položky a odpis pohledávek

K neuhrazeným pohledávkám může účetní jednotka tvořit účetní i daňové opravné položky. Z důvodu jednotné tvorby opravných položek k pohledávkám a následných odpisů, je zapotřebí mít vytvořenou vnitropodnikovou směrnici, která se touto problematikou bude zabývat. Tu má ovšem společnost na špatné úrovni a problémem je také její dodržování. Účetní jednotka tvoří zpravidla pouze opravné položky zákonné, tvorba účetních opravných položek není v dané společnosti ve větší míře uplatňována.

Pro evidenci opravných položek a odpisu pohledávek využívá společnost následující analytické účty:

- účet 391 – Opravná položka k pohledávkám,
- účet 5461 – Odpis nedobytných pohledávek (daňový),
- účet 5462 – Odpis nedobytných pohledávek (účetní),

- účet 558 – Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek,
- účet 559 – Tvorba a zúčtování účetních opravných položek,
- účet 646 – Výnosy z odepsaných pohledávek.

Pro názornost je uvedeno několik příkladů způsobu účtování o nedobytných pohledávkách ve vybrané společnosti se zdůrazněním vlivu na zdanění výsledku hospodaření daní z příjmů právnických osob. Z důvodu různého stáří pohledávek uvedených v následujících příkladech, je nezbytné uvést vývoj sazby daně z příjmů právnických osob, který zobrazuje tabulka 5. Pro porovnatelnost mezi obdobími bude uvažován výsledek hospodaření před zaúčtováním opravných položek a odpisu pohledávek vždy ve výši 1 000 000,- Kč.

Tab.5: Vývoj sazby daně z příjmů právnických osob

Rok	Sazba daně
1997	39%
1998	35%
1999	35%
2000	31%
2001	31%
2002	31%
2003	31%
2004	28%
2005	26%
2006	24%
2007	24%
2008	21%
2009	20%
2010	19%
2011	19%

Pohledávka za dlužníkem v insolvenčním řízení

Firma Arrbo eviduje pohledávku za společností A ve výši 131 565,- Kč jejíž splatnost nastala dne 6.1.2006. V témže roce byla uhrazena pouze část pohledávky ve výši 65 625,- Kč. Na konci roku 2007 se společnost dlužníka ocitla v likvidaci, ta však nebyla ještě v roce 2009 vyřešena a na dlužníka bylo vyhlášeno insolvenční řízení.

Evidence účetních operací v jednotlivých letech:

Účetní období 1.1.2005 – 31.12.2005

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
FAV	Tržby z prodeje služeb	125 300,00 Kč		602
	DPH 5 %	6 265,00 Kč		343
	Celkem	131 565,00 Kč	311	

Účetní období 1.1.2006 – 31.12.2006

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VBÚ	Částečná úhrada pohledávky	65 625,00 Kč	221	311
VÚD	Tvorba 20% zákonné OP	13 188,00 Kč	558	391

V den účetní závěrky 31.12.2006 uplynulo od lhůty splatnosti pohledávky více než 6 měsíců, proto společnost vytvořila daňově účinnou opravnou položku ve výši 20 % neuhrazené pohledávky.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Tvorba 20 % zákonné OP	-13 188,00 Kč
Upravený HV	986 812,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	986 812 Kč
ř. 250	Základ daně	986 812 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	986 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	24
ř. 290	Daň	236 640 Kč

Z důvodu vytvoření opravné položky si v daném účetním období snížila společnost svou daňovou povinnost o částku 3 360,- Kč.

Účetní období 1.1.2007 – 31.3.2008

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VÚD	Tvorba 80 % účetní OP	52 752,00 Kč	559	391

V listopadu 2007 vstoupila dlužníková společnost do likvidace, účetní jednotka však svou pohledávku nepřihlásila ve lhůtě stanovené soudem. V důsledku toho na konci účetního období společnost vytvořila 80 % účetní opravnou položku ve výši 52 752,- Kč.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Tvorba 80 % účetní OP	-52 752,00 Kč
Upravený HV	947 248,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	947 248 Kč
ř. 40	Výdaje (náklady) neuznávané za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů	52 752 Kč
ř. 70	Mezisoučet	52 752 Kč
ř. 250	Základ daně	1 000 000 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	1 000 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	21
ř. 290	Daň	210 000 Kč

Tvorbou účetní opravné položky nedosáhla účetní jednotka žádné daňové úlevy, daňová povinnost tedy činila v tomto účetním období 210 000,- Kč.

Účetní období 1.4.2009 – 31.3.2010

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VÚD	Rozpuštění účetní OP	52 752,00 Kč	391	559
VÚD	Tvorba 80 % zákonné OP	52 752,00 Kč	558	391

V daném účetním období bylo proti dlužníkovi zahájeno insolvenční řízení a společnost ve stanovené lhůtě neuhrazenou pohledávku přihlásila. Účetní jednotce proto bylo umožněno k rozvahovému dni vytvořit zákonnou opravnou položku. Nejprve však musela rozpustit opravnou položku účetní v hodnotě 52 752,- Kč.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Rozpuštění účetní OP	52 752,00 Kč
Tvorba 80 % zákonné OP	-52 752,00 Kč
Upravený HV	1 000 000,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	1 000 000 Kč
ř. 40	Výdaje (náklady) neuznávané za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů	-52 752 Kč
ř. 70	Mezisoučet	-52 752 Kč
ř. 250	Základ daně	947 248 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	947 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	20
ř. 290	Daň	189 400 Kč

V důsledku těchto operací dosahoval základ daně hodnoty 947 248,- Kč. Dle platné sazby daně z příjmů právnických osob činila daňová povinnost 189 400,- Kč.

Účetní období 1.4.2010 – 31.3.2011

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VÚD	Rozpuštění zákonné OP	65 940,00 Kč	391	558
VÚD	Odpis pohledávky	65 940,00 Kč	5461	311

Účetní jednotka se na konci daného účetního období rozhodla pohledávku odepsat z důvodu nedobytnosti. Musela být nejprve zrušena zákonná opravná položka ve jmenovité hodnotě neuhrazené pohledávky a teprve následně proveden její odpis v téže hodnotě.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Rozpuštění zákonné OP	65 940,00 Kč
Zákonný odpis pohledávky	-65 940,00 Kč
Upravený HV	1 000 000,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	1 000 000 Kč
ř. 250	Základ daně	1 000 000 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	1 000 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	19
ř. 290	Daň	190 000 Kč

V tomto hospodářském roce došlo rozpuštěním zákonné opravné položky ke zvýšení účetního výsledku hospodaření, naopak jeho snížení ve stejné výši bylo provedeno z důvodu účetní operace odpisu pohledávky. Na daňovou povinnost tyto operace neměly žádný vliv.

Pohledávka za dlužníkem v konkurzu

Společnosti Arrbo vznikla pohledávka za odběratelem B ve jmenovité hodnotě 33 764,- Kč, jejíž lhůta splatnosti uplynula dne 30.6.2005. V průběhu účetního období 2005 byla uhrazena část pohledávky ve výši 15 000,- Kč. Na začátku roku 2006 byl na dlužníka prohlášen konkurz. Společnost tedy neuhrazenou pohledávku ve lhůtě stanovené soudem řádně přihlásila. V únoru roku 2009 rozhodl soud o rozvrhu zpeněžení majetkové podstaty dlužníka, z níž bylo společnosti uhrazeno necelých 7 % přihlášené pohledávky.

Evidence účetních operací v jednotlivých letech:

Účetní období 1.1.2005 – 31.12.2005

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
FAV	Tržba za prodej služeb	32 156,00 Kč		602
	DPH 5 %	1 608,00 Kč		343
	Celkem	33 764,00 Kč	311	
VBÚ	Částečná úhrada pohledávky	15 000,00 Kč	221	311

Účetní období 1.1.2006 – 31.1.2006

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VÚD	Tvorba 100 % zákonné OP	18 764,00 Kč	558	391

Z důvodu přihlášení pohledávky u soudu ve stanovené lhůtě, mohla firma vytvořit 100 % daňově účinnou opravnou položku, tj. ve výši 18 764,- Kč.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Tvorba 100% zákonné OP	-18 764,00 Kč
Upravený HV	981 236,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	981 236 Kč
ř. 250	Základ daně	981 236 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	981 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	24
ř. 290	Daň	235 440 Kč

Tím si snížila základ daně a dosáhla úspory na dani ve výši 4 560,- Kč.

Účetní období 1.4.2008 – 31.3.2009

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VBÚ	Částečná úhrada pohledávky	1 282,00 Kč	221	311
VÚD	Rozpuštění části zákonné OP	1 282,00 Kč	391	558

Protože byl na dlužníka vyhlášen konkurz a soud rozhodl o uspokojení věřitelů ze zpeněžení majetkové podstaty, byla společnosti vyplacena částka 1 282,- Kč. Společnost tedy musela snížit zákonnou opravnou položku o tuto hodnotu. Důsledkem bylo zvýšení základu daně a tedy i samotné daně z příjmů právnických osob o 210,- Kč.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Rozpuštění zákonné OP	1 282,00 Kč
Upravený HV	1 001 282,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	1 001 282 Kč
ř. 250	Základ daně	1 001 282 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	1 001 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	21
ř. 290	Daň	210 210 Kč

Přestože došlo k částečnému splacení pohledávky a její další úhrada byla více než nepravděpodobná, účetní jednotka pohledávku neodepsala. Dokonce se tak nestalo ani po výmazu společnosti z obchodního rejstříku. Zřejmě je zde na vině již zmíněná nedostatečná pozornost věnovaná právě pohledávkám.

Společnost Arrbo eviduje ve svých pohledávkách ještě další pohledávky, na jejichž dlužníky byl vyhlášen konkurz. Pro podobnost zde nebudou podrobněji řešeny. Jejich odlišnost spočívá v ukončení konkurzního řízení. U některých pohledávek byl konkurz zrušen z důvodu nedostačujícího majetku dlužníka k úhradě nákladů na konkurz, v jiných případech nezbylo na úhradu pohledávky.

Pohledávka za dlužníkem, proti němuž bylo zahájeno soudní řízení

Společnost Arrbo eviduje pohledávku vůči firmě C v hodnotě 196 479,80 Kč. Splatnost této pohledávky uběhla 13.9.1996. V průběhu roku 1997 bylo uhrazeno 100 000,- Kč a v roce následujícím došlo opět k částečné úhradě, nyní ve výši 10 000,- Kč. V tomtéž roce byl podán návrh k soudu se záměrem vydat platební rozkaz. Soud platební rozkaz vydal, avšak dlužník podal odpor. Soudní řízení posléze skončilo smírnou cestou, kde se dlužník zavázal zaplatit pohledávku a náklady řízení. K úhradě pohledávky došlo (v roce 1999) pouze ve výši 13 925,- Kč. Protože dlužník uzavřený smír nedodržel, zahájil podnik opět soudní řízení s návrhem výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí. V roce 2001 bylo soudní řízení zastaveno, neboť se nevědělo o žádném majetku dlužníka. V roce 2005 se společnost rozhodla předat záležitost exekutorskému úřadu. Soud posléze nařídil exekuci na majetek dlužníka.

Evidence účetních operací v jednotlivých letech:

Účetní období 1.1.1996 – 31.12.1996

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
FAV	Prodej zboží	161 049,00 Kč		601
	DPH 22 %	25 430,80 Kč		343
	Celkem	196 479,80 Kč	311	

V tomto účetním období nedošlo k tvorbě zákonné opravné položky ani ve výši 20%, neboť ke konci účetního období neuplynulo od data splatnosti pohledávky více než 6 měsíců.

Účetní období 1.1.1997 – 31.12.1997

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VBÚ	Částečná úhrada pohledávky	10 000,00 Kč	221	311
VÚD	Tvorba 33 % zákonné OP	31 838,00 Kč	558	391

Uvedená pohledávka byla více než 12 měsíců po splatnosti, proto bylo možné dle platné legislativy vytvořit 33 % zákonnou opravnou položku, bez nutnosti zahájení rozhodčího, soudního či správního řízení.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Tvorba 33 % zákonné OP	-31 838,00 Kč
Upravený HV	968 162,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	968 162 Kč
ř. 250	Základ daně	968 162 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	968 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	39
ř. 290	Daň	377 520 Kč

Touto operací došlo ke snížení výsledku hospodaření, na základě čehož si účetní jednotka snížila daňovou povinnost o 12 480,- Kč.

Účetní období 1.1.1998 – 31.12.1998

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VBÚ	Částečná úhrada pohledávky	10 000,00 Kč	221	311
VÚD	Tvorba 66 % zákonné OP	25 238,00 Kč	558	391

V tomto období zahájila účetní jednotka ohledně této pohledávky soudní řízení, díky čemuž jí bylo umožněno vytvořit vyšší daňově účinnou opravnou položku. Od lhůty splatnosti pohledávky uplynulo více než 24 měsíců, proto byla vytvořena 66 % zákonná opravná položka, jejíž výše činila 25 238,- Kč. Celková výše již vytvořených opravných položek dosahovala 57 076,- Kč.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Tvorba 66 % zákonné OP	-25 238,00 Kč
Upravený HV	974 762,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	974 762 Kč
ř. 250	Základ daně	974 762 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	974 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	35
ř. 290	Daň	340 900 Kč

Na základě tvorby opravné položky dosáhla společnost úspory na dani z příjmů právnických osob ve výši 9 100,- Kč.

Účetní období 1.1.1999 – 31.12.1999

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VBÚ	Částečná úhrada pohledávky	13 925,00 Kč	221	311
VÚD	Tvorba 100 % zákonné OP	15 478,80 Kč	558	391

Díky částečné úhradě pohledávky ve výši 13 925,- Kč by měla účetní jednotka zrušit část vytvořené opravné položky. Protože však od doby splatnosti pohledávky uplynulo více než 36 měsíců, bylo možné vytvořit daňovou opravnou položku až do výše 100 %

hodnoty pohledávky, která po úhradě činila 72 554,80 Kč. Společnost tedy v tomto období vytvořila opravnou položku v hodnotě 15 478,80 Kč.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Tvorba 100 % zákonné OP	-15 478,80 Kč
Upravený HV	984 521,20 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	984 521 Kč
ř. 250	Základ daně	984 521 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	984 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	35
ř. 290	Daň	344 400 Kč

Prostřednictvím tvorby opravné položky bylo dosaženo daňové úspory v hodnotě 5 600,- Kč.

Účetní období 1.4.2009 – 31.3.2010

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VÚD	Zrušení zákonné OP	72 554,80 Kč	391	558
VÚD	Odpis pohledávky	72 554,80 Kč	5461	311

Přesto, že účetní jednotka zahájila vymáhání pohledávky u exekučního úřadu, rozhodla se v tomto účetním období tuto pohledávku odepsat.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Rozpuštění zákonné OP	72 554,80 Kč
Zákonný odpis pohledávky	-72 554,80 Kč
Upravený HV	1 000 000,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	1 000 000 Kč
ř. 250	Základ daně	1 000 000 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	1 000 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	20
ř. 290	Daň	200 000 Kč

V tomto účetním období k žádné úspoře na dani z příjmů právnických osob nedošlo, neboť náklady jak na straně MD, tak na straně D vykazovaly stejnou hodnotu. Daň z příjmů právnických osob činila 200 000,- Kč.

Pro případ, že by došlo k úhradě pohledávky či její části v některém následujícím účetním období, eviduje ji účetní jednotka na podrozvahové evidenci. Společnost by tedy musela uhrazenou část pohledávky zaúčtovat do výnosů na účet 646 – *Výnosy z odepsaných pohledávek*. Tím by došlo ke zvýšení výsledku hospodaření a také ke zvýšení daňové povinnosti.

Promlčená pohledávka a její následný odpis

Společnosti Arrbo vznikla v roce 1998 pohledávka ve jmenovité hodnotě 78 435,- Kč za společností D, která byla splatná 11. prosince téhož roku. V roce 2000 došlo k částečné úhradě pohledávky ve výši 65 000,- Kč. Účetní jednotka u této pohledávky soudní řízení nezahájila a zřejmě z nedbalé evidence došlo k jejímu promlčení.

Evidence účetních operací v jednotlivých letech:

Účetní období 1.1.1998 – 31.12.1998

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
FAV	Tržba z prodeje služeb	74 700,00 Kč		602
	DPH 5 %	3 735,00 Kč		343
	Celkem	78 435,00 Kč	311	

Účetní období 1.1.2000 – 31.12.2000

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VBÚ	Částečná úhrada pohledávky	65 000,00 Kč	221	311
VÚD	Tvorba 33 % zákonné OP	4 433,00 Kč	558	391

Přestože bylo možné vytvořit zákonnou opravnou položku ve výši 33 % již v předchozím účetním období, účetní jednotka tak neučinila a vytvořila ji až na konci účetního období roku 2000.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Tvorba 33 % zákonné OP	-4 433,00 Kč
Upravený HV	995 567,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	995 567 Kč
ř. 250	Základ daně	995 567 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	995 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	31
ř. 290	Daň	308 450 Kč

Tvorbou daňově účinné opravné položky došlo v daném účetním období k úspoře na dani z příjmů právnických osob ve výši 1 550,- Kč.

Pokud by účetní jednotka zákonnou opravnou položku ve výši 4 433,- Kč vytvořila již v účetním období 1999, daňová úspora by činila 1 750,- Kč. Vlivem snížení sazby daně z příjmů právnických osob o 4 % by účetní jednotka zaplatila na této dani o 200,- Kč méně.

Od roku 2001 účetní jednotka nepodnikala žádné kroky týkající se vymáhání této pohledávky (přestala se o ni řádně starat), a proto došlo k jejímu promlčení.

Účetní období 1.4.2009 – 31.3.2010

Doklad	Účetní operace	Částka	MD	D
VÚD	Zrušení zákonné OP	4 433,00 Kč	391	558
VÚD	Odpis pohledávky - daňový	4 433,00 Kč	5461	311
	Odpis pohledávky - účetní	9 002,00 Kč	5462	311

Na konci účetního období účetní jednotka přistoupila k odpisu pohledávky. Společnost proto musela zrušit vytvořenou opravnou položku v hodnotě 4 433,- Kč a následně v této hodnotě provedla daňový odpis. Zbývající část pohledávky bylo nutné odepsat pouze účetně, z tohoto důvodu je tato pohledávka vedena v podrozvahové evidenci.

Úprava hospodářského výsledku:

HV před zaúčtováním OP a odpisů	1 000 000,00 Kč
Rozpuštění zákonné OP	4 433,00 Kč
Zákonný odpis pohledávky	-4 433,00 Kč
Účetní odpis pohledávky	-9 002,00 Kč
Upravený HV	990 998,00 Kč

Přiznání k dani z příjmů právnických osob:

ř. 10	Výsledek hospodaření (zisk +, ztráta -)	990 998 Kč
ř. 40	Výdaje (náklady) neuznávané za výdaje (náklady) vynaložené k dosažení, zajištění a udržení příjmů	9 002 Kč
ř. 70	Mezisoučet	9 002 Kč
ř. 250	Základ daně	1 000 000 Kč
ř. 270	Základ daně zaokrouhlený na celé tisícikoruny dolů	1 000 000 Kč
ř. 280	Sazba daně (v %)	20
ř. 290	Daň	200 000 Kč

Po uvedených účetních operacích se výsledek hospodaření účetní jednotky nezměnil, výše daně z příjmů právnických osob tedy činila 200 000,- Kč.

4.3 Zhodnocení způsobu řízení pohledávek a návrh na jeho zlepšení

Z praktického hlediska byla úkolem této diplomové práce analýza řízení pohledávek ve společnosti Arrbo s.r.o. Po zhodnocení všech skutečností jsem dospěla k názoru, že stávající způsob řízení pohledávek je nevyhovující.

Jako základní nedostatek v oblasti pohledávek společnosti Arrbo považuji analytickou evidenci. V rozvaze firmy jsou za sledovaná účetní období zachyceny pouze pohledávky krátkodobé, ve skutečnosti se však nejedná pouze o krátkodobé pohledávky, nýbrž část z nich představují také pohledávky dlouhodobé. Důvodem je nevhodně vytvořená analytická evidence 3. účtových tříd, především jde o účet *311 – Odběratelé*. Na tomto účtu účetní jednotka zachycuje kromě klasických pohledávek z obchodních vztahů také pohledávky v podobě pozastávek. Pozastávky představují ve většině případů zádržné dlouhodobého charakteru, což lze označit za problém.

Pro přehlednější evidenci těchto pohledávek navrhuji účet *311 – Odběratelé* analyticky rozčlenit následujícím způsobem:

- 311.0 – Pohledávky za odběrateli,
- 311.1 – Nesaldokontní odběratelé,
- 311.2 – Pozastávky dlouhodobé,
- 311.3 – Pozastávky krátkodobé.

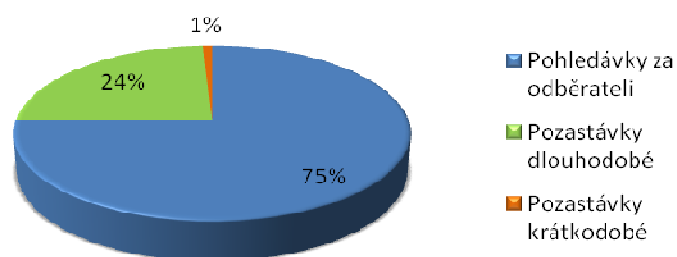
V případě, že by společnost využívala tuto analytickou evidenci, struktura syntetického účtu 311 by vypadala následovně.

Tab.6: Struktura syntetického účtu 311 – Odběratelé v jednotlivých účetních obdobích (tis. Kč)

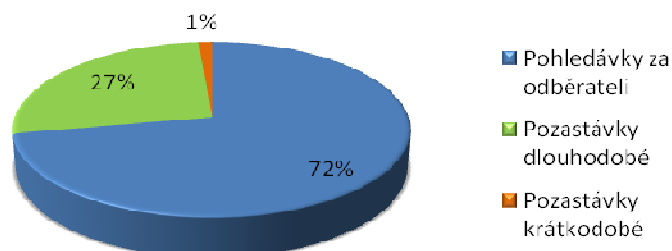
Číslo účtu	Název účtu	Účetní období		
		2008-2009	2009-2010	2010-2011
311	Odběratelé	4 230	3 162	2 950
311.0	Pohledávky za odběrateli	3 176	2279	2237
311.1	Nesaldokontní odběratelé	0	0	0
311.2	Pozastávky dlouhodobé	1 018	844	713
311.3	Pozastávky krátkodobé	36	39	0

Pro přehlednost jsou ještě uvedeny výsečové grafy.

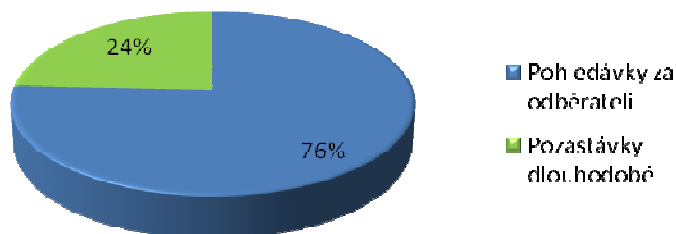
Graf 7: Struktura syntetického účtu 311 v účetním období 4/2008 – 3/2009

Graf 8: Struktura syntetického účtu 311 v účetním období 4/2009 – 3/2010

Graf 9: Struktura syntetického účtu 311 v účetním období 4/2010 – 3/2011

Z grafů je patrné, že největší podíl zaujímají klasické pohledávky za odběrateli, tento podíl v průměru tvoří 74,33 %. Krátkodobé pozastávky představují nevýznamnou část (1 %), v posledním sledovaném účetním období nebyly dokonce vůbec evidovány. V průměru jednu čtvrtinu pak zaujímají pozastávky dlouhodobého charakteru.

Je nezbytné ještě zobrazit jednotlivé analytické účty k účtu 311 – Odběratelé dle doby splatnosti.

Tab.7: Struktura syntetického účtu 311 – Odběratelé dle doby splatnosti v jednotlivých účetních obdobích (tis. Kč)

Číslo účtu	Název účtu	Účetní období					
		2008-2009		2009-2010		2010-2011	
		Pohledávky		Pohledávky		Pohledávky	
		do splatnosti	po splatnosti	do splatnosti	po splatnosti	do splatnosti	po splatnosti
311	Odběratelé	2 401	1 829	2 271	891	1 479	1 471
311.0	Pohledávky za odběrateli	1 502	1 674	1388	891	766	1471
311.2	Pozastávky dlouhodobé	899	119	844	0	713	0
311.3	Pozastávky krátkodobé	0	36	39	0	0	0

Problémem stávající evidence účetní jednotky je zejména to, že pohledávky v podobě zádržného jsou ve všech případech považovány za pohledávky, u kterých již uplynula doba splatnosti, mimo těch, které vznikly na sklonku účetního období. Pokud účetní

jednotka bude využívat mnou navrhovaný způsob analytické evidence, získá tak větší přehled o stavu svých pohledávek.

Tab.8: Struktura pohledávek v rozvaze podniku v brutto hodnotě (tis. Kč)

Třídění	Položka rozvahy	Účetní období		
		2008-2009	2009-2010	2010-2011
C.II.	Dlouhodobé pohledávky	1 018	844	713
C.II.1.	Pohledávky z obchodních vztahů	1 018	844	713
C.III.	Krátkodobé pohledávky	3 604	3 017	2 919
C.III.1.	Pohledávky z obchodních vztahů	3 432	2 318	2 237
C.III.6.	Stát - daňové pohledávky	0	585	587
C.III.7.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	172	114	95

Na závěr tohoto tématu je ještě uvedena struktura rozvahy v jednotlivých účetních obdobích po aplikaci navrhované analytické evidence.

Účetní jednotka eviduje v účtové třídě 31, analytický účet 3151 – *Odkoupené pohledávky za zaměstnanci*. Dle mého názoru tento účet do účtové třídy 31 nepatří, neboť se nejedná o pohledávky z obchodních vztahů. Zařadila bych jej do účtové třídy 33, účet 335 – *Pohledávky za zaměstnanci* nebo do účtové třídy 37, konkrétně na účet 378 – *Jiné pohledávky*, který bych dále analyticky rozčlenila.

V současné době společnost sleduje neuhrazené pohledávky velmi nepravidelně, čímž také brání jejich včasnému vymáhání. Proto mým dalším doporučením pro účetní jednotku je zavedení důsledné a pravidelné kontroly pohledávek, a to minimálně dvakrát měsíčně s ohledem na charakter pohledávky. V případě, že se v evidenci objeví neuhrazená pohledávka s vypršenou lhůtou splatnosti více jak 10 dní, měla by účetní jednotka podniknout první kroky směřující k její úhradě. Nejlepší způsob je telefonický kontakt s dlužníkem případně zaslání první upomínky, ve které upozorňujeme odběratele na neuhrazenou pohledávku.

S pravidelnou kontrolou pohledávek také souvisí jejich inventarizace prováděná na konci účetního období. V souvislosti s inventarizací pohledávek vyzývá účetní

jednotka své dlužníky k odsouhlasení závazku vůči společnosti, tím si zajišťuje nepromlčení pohledávek. Další návazností na inventarizaci pohledávek je následná tvorba opravných položek a odpisu pohledávek. Tvorba daňově uznatelných opravných položek byla u většiny pohledávek prováděna pravidelně dle možností daných Zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. Přestože byly u několika pohledávek dotvořeny zákonné opravné položky až do výše 100 %, účetní jednotka po několik let nevytvořila daňový odpis. U takovýchto pohledávek už vypršela možnost snížení základu daně, proto bych volila jejich odpis ihned následující rok po dotvoření opravných položek. Pokud by nakonec došlo k úhradě pohledávky nebo její části, zakontovala bych takovouto pohledávku do výnosů z odepsaných pohledávek. Čímž by došlo ke zvýšení základu daně z příjmů a tudíž i daňové povinnosti.

Jak již bylo řečeno, společnost účetních opravných položek a následného nedaňového odpisu pohledávek zpravidla nevyužívá. To považuji za další nedostatek v oblasti řízení pohledávek. Na tvorbu účetní opravné položky a následně k nedaňovému odpisu došlo pouze u dvou případů, a to právě na základě promlčení daných pohledávek. Je nutné, aby společnost daňově neuznatelné opravné položky a účetní odpis pohledávek využívala z důvodu dodržení zásady opatrnosti a zásady věrného a poctivého zobrazení. V Příloze 2 proto uvádím možný vzor vnitropodnikové směrnice týkající se opravných položek a odpisu pohledávek.

K řízení pohledávek také patří činnost související s monitorováním aktuálního stavu dlužníků ve veřejně dostupném Obchodním rejstříku. Zde je možné zjistit pro společnost důležité informace, např. zda se dlužník nenachází v likvidaci, konkurzním či insolvenčním řízení. V případě včasného zjištění těchto informací se podaří účetní jednotce přihlásit svoji pohledávku u soudu, tím se jí otevřou další možnosti související s řízením pohledávek. Tuto možnost účetní jednotka využívala velmi zřídka, proto nemohla uplatnit u některých pohledávek všechny zákonné možnosti.

Nejlepší způsob řešení pohledávek je vůbec nepřipustit jejich vznik, toho společnost může dosáhnout některým ze zajišťovacích prostředků. Příkladem mohou být zálohové

platby, smluvní pokuty, úroky z prodlení, vzájemný zápočet pohledávky a závazku a jiné.

K zajištění svých pohledávek v současné době společnost využívá ve vysoké míře zálohových plateb, a to převážně ve 100 % výši. V oblasti řízení pohledávek byl v posledních letech zaznamenán pozitivní jev v podobě klesajícího trendu na účtu 311 – *Odběratelé*. Hlavní příčinou této skutečnosti bylo právě zavedení zálohových plateb u většiny odběratelů. Tento krok považuji z hlediska minimalizace nedobytných pohledávek pro společnost za velmi přínosný.

Společností méně využívaným zajišťovacím prostředkem jsou úroky z prodlení. Účetní jednotka fakturuje dlužníkům úroky z prodlení pouze v případě, že danou pohledávku řeší soudní cestou. Doporučila bych společnosti fakturovat dlužníkům úroky z prodlení v pravidelných intervalech, např. měsíčních. Tento způsob by mohl dlužníky, alespoň některé, přinutit danou pohledávku uhradit. Dále bych navrhovala sjednávat ve smlouvách smluvní pokutu za pozdní proplacení faktur objednatelem.

5 ZÁVĚR

Řízení pohledávek je řazeno mezi důležité činnosti v oblasti finančního řízení podniku. Jelikož mohou pohledávky v podniku představovat nemalou část majetku, je zapotřebí věnovat těmto aktivům maximální pozornost.

U každé pohledávky existuje riziko nezaplacení a toto riziko roste, čím je doba od lhůty splatnosti pohledávky delší. Neuhrazené pohledávky pak negativně ovlivňují cash flow a finanční ukazatele podniku. Tyto dlužné finanční prostředky společnosti schází, neboť i ona musí splácet své závazky. Aby se nedostala do finanční tísně, využívá určité způsoby zajištění pohledávek, čímž snižuje podnikatelské riziko.

Cílem diplomové práce bylo přiblížení problematiky pohledávek z účetního a daňového hlediska, analýza pohledávek, zhodnocení systému jejich řízení ve vybrané účetní jednotce a navržení způsobu zlepšení stávajícího systému.

První kapitoly teoretické části byly věnovány účetnímu hledisku pohledávek. Byly objasněny skutečnosti týkající se členění pohledávek, správného oceňování, ale také inventarizace pohledávek. Činnost nezbytná pro udržení finančního zdraví podniku je bezpochyby oblast zajištění pohledávek, na kterou byla zaměřena jedna z kapitol. Zde byly uvedeny příklady preventivních opatření, jež je možné využívat k dosažení úhrady pohledávek. Pozornost byla mimo jiné věnována problematice opravných položek a odpisu pohledávek z hlediska daňově uznatelných či neuznatelných nákladů se zřetelem jejich vlivu na základ daně a daň z příjmů. Závěr teoretické části byl zaměřen na oblast postoupení pohledávek neboli cesí.

Praktická část diplomové práce byla zhotovena na základě údajů poskytnutých společností Arrbo s.r.o. Nejprve byl podnik představen, dále byla práce zaměřena na analýzu pohledávek. Seznámila jsem čtenáře se způsoby zajištění pohledávek využívaných v dané společnosti, ale také s postupy jejich vymáhání. Pozitivní přínos

pro účetní jednotku mělo zejména zavedení zálohových plateb, v jejichž důsledku došlo k výraznému snížení evidovaných nedobytných pohledávek. V dalším kroku byla provedena analýza pohledávek společnosti za poslední tři ukončená účetní období. Evidence pohledávek společnosti zachycovala pouze krátkodobé pohledávky, z nichž nejvyšší podíl zaujímaly pohledávky z obchodních vztahů, proto byly podrobněji rozebrány. Tímto rozbořem bylo zjištěno, že téměř většina pohledávek z obchodních vztahů představuje pohledávky za odběrateli – účet 311. Tyto pohledávky byly následně roztříděny dle rozmezí splatnosti, kde největší podíl zaujímaly pohledávky s uplynulou lhůtou splatnosti více jak 365 dní. Podrobnější analýza však ukázala, že se nejedná pouze o klasické pohledávky, ale část z nich tvoří pohledávky ve formě pozastávek.

Další kapitola se věnovala neuhrazeným pohledávkám, resp. tvorbě opravných položek a odpisu pohledávek. Pro tuto část účetní jednotka poskytla interní materiály týkající se řízení vybraných pohledávek. Cílem této kapitoly bylo zachycení způsobu účtování opravných položek a odpisu pohledávek s vazbou na základ daně a daňovou povinnost.

V návaznosti na cíl práce byl zhodnocen systém řízení pohledávek ve společnosti a navrženo jeho zlepšení s cílem dosáhnout větší přehlednosti v oblasti evidence pohledávek a zajistit dodržování zásad účetnictví především s vazbou na věrný obraz.

Závěrem lze konstatovat, že každá společnost by si měla vytvořit vlastní systém řízení pohledávek. Při jeho sestavování by neměla opomenout respektování zákonných norem, zároveň by měla zohlednit předmět podnikání a využít svých zkušeností.

6 SUMMARY

Debt management is rated among important activities in the field of company's financial management. As debts in a company can mean a goodly part of property, it is important to dedicate maximum attention to these assets.

The aim of this thesis was to describe debt issues from the accounting and tax point of view, debt analysis, evaluation of assessment management system in a selected accounting unit and a suggestion of improvement of a current system.

Some facts concerning the classification of debts, right pricing and inventory taking have been clarified in the theoretical part. A provision of debts, adjusting item issues and a write-off of debts have been taken into consideration as well.

The practical part of the thesis was made on the basis of the data provided by Arrbo s.r.o. First, the company was introduced, then the thesis focuses on debt analysis. Ways of debt provision used in the given company and the process of collection are included in the work. Afterwards, debt analysis of the company for the period of the last three finished accounting periods was carried out. One chapter deals with outstanding debts, or more precisely, adjusting item creation and the write-off of debts. Debt management system in the company was assessed following the aim of the thesis as well as the suggestion of improvement – all this with the objective of bigger clarity in the area of debt records and ensuring the adherence to accountancy principles.

7 PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

Knižní publikace:

BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky: vzory smluv a podání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001, 127 s. ISBN 80-716-9980-2.

BAŘINOVÁ, Dagmar a Iveta VOZŇÁKOVÁ. *Pohledávky: právně, daňově, účetně*. 3., rozš. vyd. Praha: Grada, 2007, 135 s. ISBN 978-80-247-1816-3.

ČUNÁTOVÁ, Kateřina. *KALKULACE – ANALÝZA STANOVENÍ VLASTNÍCH NÁKLADŮ VE FIRMĚ ARRBO s. r. o.* České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

DRBOHLAV, Josef a Tomáš POHL. *Pohledávky z právního, účetního a daňového pohledu*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 241 s. Daňová řada. ISBN 978-80-7357-599-1.

FIŠEROVÁ, Eva et al. *Abeceda účetnictví pro podnikatele 2011*. Olomouc: ANAG, 2003-. ISBN 978-80-7263-650-1.

KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. Praha: BOVA POLYGON, 2009. ISBN 978-80-7273-156-5.

MUNZAR, Vladimír. *Slovník základních pojmů z účetnictví*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1997, 71 s. ISBN 80-716-8505-4.

Elektronické zdroje:

DOLEČEK, Marek. *Pohledávky*. *BusinessInfo.cz* [online]. 28.04.2009 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/orientace-v-pravnich-ukonech/pohledavky-opu/1000818/51671/#b3d>

ŠAMŠULOVÁ, Eva. *Opravné položky k pohledávkám*. *Accotes* [online]. 09.04.2008 [cit. 2012-01-21]. Dostupné z: <http://www.accontes.cz/opravne-polozky-k-pohledavkam>

ŠEBESTÍKOVÁ, Viola. *Opravné položky k majetku*. *Daňari online: portál daňových poradců a profesionálů* [online]. 21.9.2009 [cit. 2012-01-21]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d6914v9679-opravne-polozky-k-majetku/>

Periodika:

Anon. Řízení a zajištění pohledávek. *Daně, účetnictví-vzory a případy*. Český Těšín: Poradce, 2005, č. 5. ISSN 1213-9270. Dostupné z: <http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=51952>

BRYCHTA, Ivan. Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků. *Účetnictví v praxi*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., roč. 2009, č. 11. ISSN 1211-7307.

BRYCHTA, Ivan. Daňové a účetní souvislosti pohledávek a závazků. *Účetnictví v praxi*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., roč. 2009, č. 12. ISSN 1211-7307.

DĚRGEL, Martin. Opravné položky. *Poradce 2007*. Český Těšín: Poradce, 2007, č. 12. ISSN 1211-2437.

DĚRGEL, Martin. Inventarizace majetku a závazků. *Daně, účetnictví-vzory a případy*. Český Těšín: Poradce, 2010, č. 3. ISSN 1213-9270.

JANDA, Karel. Účtování o postoupení pohledávky. *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále: měsíčník pro účetní, auditory, daňové odborníky a mzdové účetní*. Praha: Poradce podnikatele, 2009, č. 3. ISSN 1214-522x.

KOCH, Jiří. Účetní závěrka podnikatelů za rok 2011. *Poradce 2012*. Český Těšín: Poradce, 2012, 6 - 7. ISSN 1211-2437. Dostupné z: <http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=129034>

MACHOVÁ, Helena. Pohledávky od A do Z. *Poradce*. Poradce, s.r.o, 2010, č. 8. ISSN 1211-2437.

PILAŘOVÁ. Účetní a daňový pohled na pohledávky po lhůtě splatnosti - účetní a zákonné opravné položky. *Účetnictví v praxi*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, č. 12. ISSN 1211-7307.

PILAŘOVÁ, Ivana. Účetní a daňový pohled na pohledávky po lhůtě splatnosti - insolvence dlužníka a odpisy pohledávek. *Účetnictví v praxi*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, č. 1. ISSN 1211-7307.

SVOBODA, Patrik a Hana BOHUŠOVÁ. Inventarizace majetku a závazků. *Účetnictví v praxi*. Praha: ASPI, a.s., 2007, č. 11. ISSN 1211-7307.

Legislativní dokumenty:

(1) České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb.: Český účetní standard pro podnikatele č. 002 Otevírání a uzavírání účetních knih. In: *businesscenter.cz*. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/finance/ucetnictvi/ceske-ucetni-standardy/podnikatele/002.aspx>

(2) České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb.: Český účetní standard pro podnikatele č. 005 Opravné položky. In: *businesscenter.cz*. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/finance/ucetnictvi/ceske-ucetni-standardy/podnikatele/005.aspx>

(3) České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb.: Český účetní standard pro podnikatele č. 019 Náklady a výnosy. In: *businesscenter.cz*. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/finance/ucetnictvi/ceske-ucetni-standardy/podnikatele/019.aspx>

(4) Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník. In: *Zákony II 2011*. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2011.

(5) Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. In: *Zákony I 2011*. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2011.

(6) Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. In: *Zákony I 2011*. Český Těšín: Poradce, s.r.o., 2011.

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů:

Graf 1: Struktura pohledávek v účetním období 4/2008 – 3/2009	35
Graf 2: Struktura pohledávek v účetním období 4/2009 – 3/2010	35
Graf 3: Struktura pohledávek v účetním období 4/2010 – 3/2011	35
Graf 4: Pohledávky po lhůtě splatnosti v účetním období 4/2008 – 3/2009.....	38
Graf 5: Pohledávky po lhůtě splatnosti v účetním období 4/2009 – 3/2010.....	38
Graf 6: Pohledávky po lhůtě splatnosti v účetním období 4/2010 – 3/2011.....	38
Graf 7: Struktura syntetického účtu 311 v účetním období 4/2008 – 3/2009.....	54
Graf 8: Struktura syntetického účtu 311 v účetním období 4/2009 – 3/2010.....	54
Graf 9: Struktura syntetického účtu 311 v účetním období 4/2010 – 3/2011.....	55

Seznam tabulek:

Tab. 1: Vývoj pohledávek v brutto hodnotě (tis. Kč)	34
Tab. 2: Pohledávky z obchodních vztahů (tis. Kč)	36
Tab. 3: Stav pohledávek dle splatnosti v jednotlivých účetních obdobích (tis. Kč).....	37
Tab. 4: Pohledávky po splatnosti v jednotlivých účetních obdobích (tis. Kč)	37
Tab.5: Vývoj sazby daně z příjmů právnických osob.....	40
Tab.6: Struktura syntetického účtu 311 – Odběratelé v jednotlivých účetních obdobích (tis. Kč)	54
Tab.7: Struktura syntetického účtu 311 – Odběratelé dle doby splatnosti v jednotlivých účetních obdobích (tis. Kč).....	55
Tab.8: Struktura pohledávek v rozvaze podniku v brutto hodnotě (tis. Kč).....	56

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Vzorová účtová osnova pro podnikatele

Příloha 2: Vnitropodniková směrnice – Pohledávky po splatnosti

Příloha 1: Vzorová účtová osnova pro podnikatele

Účtová třída 0 - Dlouhodobý majetek

01 - Dlouhodobý nehmotný majetek

- 011- Zřizovací výdaje
- 012- Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje
- 013- Software
- 014- Ocenitelná práva
- 017- Goodwill
- 019- Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek

02 - Dlouhodobý hmotný majetek odpisovaný

- 021- Stavby
- 022- Samostatné movité věci a soubory movitých věcí
- 025- Pěstitelské celky trvalých porostů
- 026- Základní stádo a tažná zvířata
- 029- Ostatní dlouhodobý hmotný majetek

03 - Dlouhodobý hmotný majetek neodepisovaný

- 031- Pozemky
- 032- Umělecká díla a sbírky

04 - Nedokončený dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek a pořizovaný dlouhodobý finanční majetek

- 041- Pořízení dlouhodobého nehmotného majetku
- 042- Pořízení dlouhodobého hmotného majetku
- 043- Pořízení dlouhodobého finančního majetku

05 - Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek

- 051- Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek
- 052- Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek
- 053- Poskytnuté zálohy na dlouhodobý finanční majetek

06 - Dlouhodobý finanční majetek

- 061 - Podílové CP a podíly v podnicích s rozhodujícím vlivem
- 062 - Podílové CP a podíly v podnicích s podstatným vlivem
- 063 - Realizovatelné CP a podíly
- 065 - Dlužné CP držené do splatnosti
- 066 - Půjčky podnikům ve skupině
- 067- Ostatní půjčky
- 069 - Ostatní dlouhodobý finanční majetek

07 - Oprávkýk dlouhodobému nehmotnému majetku

- 071 - Oprávkýk ke zřizovacím výdajům
- 072 - Oprávkýk k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje
- 073 - Oprávkýk k softwaru
- 074 - Oprávkýk k ocenitelným právům
- 079 - Oprávkýk k ostatnímu dlouhodobému nehmotnému majetku

08 - Oprávkýk dlouhodobému hmotnému majetku

- 081 - Oprávkýk ke stavbám
- 082 - Oprávkýk k samostatným movitým věcem a souborům movitých celků
- 085 - Oprávkýk k pěstitelským celkům trvalých porostů
- 086 - Oprávkýk k základnímu stádu a tažným zvířatům
- 089 - Oprávkýk k ostatnímu dlouhodobému hmotnému majetku

09 - Opravné položky k dlouhodobému majetku

- 091 - Opravná položka k dlouhodobému nehmotnému majetku
- 092 - Opravná položka k dlouhodobému hmotnému majetku
- 093 - Opravná položka k dlouhodobému nedokončenému nehmotnému majetku
- 094 - Opravná položka k dlouhodobému nedokončenému hmotnému majetku
- 095 - Opravná položka k poskytnutým zálohám
- 096 - Opravná položka k dlouhodobému finančnímu majetku
- 097 - Opravná položka (oceňovací rozdíl) k nabytému majetku
- 098 - Oprávkýk k opravné položce (oceňovacímu rozdíl) k nabytému majetku

Účtová třída 1 - Zásoby

11 - Materiál

- 111 - Pořízení materiálu
- 112 - Materiál na skladě
- 119 - Materiál na cestě

12 - Zásoby vlastní výroby

- 121 - Nedokončená výroba
- 122 - Polotovary vlastní výroby
- 123 - Výrobky
- 124 - Zvířata

13 - Zboží

- 131 - Pořízení zboží
- 132 - Zboží na skladě a v prodejních
- 139 - Zboží na cestě

15 - Poskytnuté zálohy na zásoby

- 151 - Poskytnuté zálohy na materiál
- 152 - Poskytnuté zálohy na zboží
- 153 - Poskytnuté zálohy na zvířata

19 - Opravné položky k zásobám

- 191 - Opravná položka k materiálu
- 192 - Opravná položka k nedokončené výrobě
- 193 - Opravná položka k polotovarům vlastní výroby
- 194 - Opravná položka k výrobkům
- 195 - Opravná položka ke zvířatům
- 196 - Opravná položka ke zboží

Účtová třída 2 - Finanční účty

21 - Peníze

- 211 - Pokladna
- 213 - Ceníry

22 - Účtyv bankách

- 221 - Bankovní účty

23 - Krátkodobé bankovní úvěry

- 231 - Krátkodobé bankovní úvěry
- 232 - Eskontní úvěry

24 - Krátkodobé finanční výpomoci

- 241 - Emitované krátkodobé dluhopisy
- 249 - Ostatní krátkodobé finanční výpomoci

25 - Krátkodobé CP a podíly pořizovaný krátkodobý finanční majetek

- 251 - Majetkové cenné papíry k obchodování
- 252 - Vlastní akcie a vlastní obchodní podíly
- 253 - Dlužné cenné papíry k obchodování
- 255 - Vlastní dluhopisy
- 256 - Dlužné CP se splatností do 1 roku držené do splatnosti
- 257 - Ostatní realizovatelné CP
- 259 - Pořizování krátkodobého finančního majetku

26 - Převody mezi finančními účty

- 261 - Peníze na cestě

29 - Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku

- 291 - Opravná položka ke krátkodobému finančnímu majetku

Účtová třída 3 - Zúčtovací vztahy

31 - Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé)

- 311 - Odběratelé
- 312 - Směnky kinkasu
- 313 - Pohledávky za eskontované cenné papíry
- 314 - Poskytnuté provozní zálohy
- 315 - Ostatní pohledávky

32 - Závazky (krátkodobé)

- 321 - Dodavatelé
- 322 - Směnky k úhradě
- 324 - Přijaté zálohy
- 325 - Ostatní závazky

33 - Zúčtování se zaměstnanci a institucemi

- 331 - Zaměstnanci
- 333 - Ostatní závazky vůči zaměstnancům
- 335 - Pohledávky za zaměstnanci
- 336 - Zúčtování s institucemi sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění

34 - Zúčtování daní a dotací

- 341 - Daň z příjmů
- 342 - Ostatní přímé daně
- 343 - Daň z přidané hodnoty (DPH)
- 345 - Ostatní daně a poplatky
- 346 - Dotace ze státního rozpočtu
- 347 - Ostatní dotace
- (349 - Spojovací účet k DPH)

35 - Pohledávky za společníky, za účastníky sdružení a ke členy družstva

- 351 - Pohledávky za podniky ve skupině
- 353 - Pohledávky za upsaný vlastní kapitál
- 354 - Pohledávky za společníky při úhradě ztráty
- 355 - Ostatní pohledávky za společníky
- 358 - Pohledávky k účastníkům sdružení

36 - Závazky ke společníkům, k účastníkům sdružení a ke členům družstva

- 361 - Závazky k podnikům ve skupině
- 364 - Závazky ke společníkům při rozdělování zisku
- 365 - Ostatní závazky ke společníkům
- 366 - Závazky ke společníkům a členům družstva ze závislé činnosti
- 367 - Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a vkladů
- 368 - Závazky k účastníkům sdružení

37 - Jiné pohledávky a závazky

- 371 - Pohledávky z prodeje podniku
- 372 - Závazky z koupě podniku
- 373 - Pohledávky a závazky z pevných termínovaných operací
- 374 - Pohledávky z pronájmu
- 375 - Pohledávky z emitovaných dluhopisů
- 376 - Nakoupené opce
- 377 - Prodané opce
- 378 - Jiné pohledávky
- 379 - Jiné závazky

38 - Přechodné účty aktiv a pasiv

- 381 - Náklady příštích období
- 382 - Komplexní náklady příštích období
- 383 - Výdaje příštích období
- 384 - Výnosy příštích období
- 385 - Příjmy příštích období
- 388 - Dohadné účty aktivní
- 389 - Dohadné účty pasivní

39 - Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování

- 391 - Opravná položka k pohledávám
- 395 - Vnitřní zúčtování
- 398 - Spojovací účet při sdružení

Účtová třída 4 - Kapitálové účty a dlouhodobé závazky

41 - Základní kapitál a kapitálové fondy

- 411 - Základní kapitál
- 412 - Emisní ážio

413 - Ostatní kapitálové fondy
414 - Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků
418 - Oceňovací rozdíly z přecenění při přeměnách
419 - Změny základního kapitálu

42 - Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondyze zisku a převodné výsledky hospodaření

421 - Zákonný rezervní fond
422 - Nedělitelný fond
423 - Statutární fondy
427 - Ostatní fondy
428 - Nerozdělený zisk minulých let
429 - Neuhrazená ztráta z minulých let

43 - Hospodářský výsledek

431 - Hospodářský výsledek ve schvalovacím řízení

45 - Rezervy

451 - Rezervy zákonné
459 - Ostatní rezervy

46 - Dlouhodobé bankovní úvěry

461 - Dlouhodobé bankovní úvěry

47 - Dlouhodobé závazky

471 - Dlouhodobé závazky k podnikům ve skupině
473 - Emitované dluhopisy
474 - Závazky z pronájmu
475 - Dlouhodobé přijaté zálohy
478 - Dlouhodobé směnky k úhradě
479 - Ostatní dlouhodobé závazky

48 - Odložené daňové závazek a pohledávka

481 - Odložený daňový závazek a pohledávka

49 - Individuální podnikatel

491 - Účet individuálního podnikatele

Účtová třída 5 - Náklady

50 - Spotřebované nákupy

501 - Spotřeba materiálu
502 - Spotřeba energie
503 - Spotřeba ostatních neskladovaných dodávek
504 - Prodané zboží

51 - Služby

511 - Opravy a udržování
512 - Cestovné
513 - Náklady na reprezentaci
(515 - Nájemné)
518 - Ostatní služby

52 - Osobní náklady

521 - Mzdové náklady
522 - Příjmy společníků a členů družstva ze závislé činnosti
523 - Odměny členům orgánů společnosti a družstva
524 - Zákonné sociální pojištění
525 - Ostatní sociální pojištění

526 - Sociální náklady individuálního podnikatele
527 - Zákonné sociální náklady
528 - Ostatní sociální náklady

53 - Daně a poplatky

531 - Daň silniční
532 - Daň z nemovitostí
538 - Ostatní daně a poplatky

54 - Jiné provozní náklady

541 - Zůstatková cena prodaného dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku
542 - Prodaný materiál
543 - Dary
544 - Smluvní pokuty a úroky z prodlení
545 - Ostatní pokuty a penále
546 - Odpis pohledávek
548 - Ostatní provozní náklady
549 - Manka a škody

55 - Odpisy, rezervy, komplexní nákladypřístích období a opravné položky provozních nákladů

551 - Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku
552 - Tvorba a zúčtování zákonných rezerv
554 - Tvorba a zúčtování ostatních rezerv
555 - Tvorba a zúčtování komplexních nákladů přístích období
557 - Odpisy goodwillu a oceňovacím rozdílu k nabytému majetku
558 - Tvorba a zúčtování zákonných opravných položek
559 - Tvorba a zúčtování opravných položek

56 - Finanční náklady

561 - Prodané cenné papíry a vklady
562 - Úroky
563 - Kurzové ztráty
564 - Náklady z přecenění majetkových cenných papírů
566 - Náklady z finančního majetku
567 - Náklady z derivátových operací
568 - Ostatní finanční náklady
569 - Manka a škody na finančním majetku

57 - Rezervy a opravné položky finančních nákladů

574 - Tvorba a zúčtování rezerv
579 - Tvorba a zúčtování opravných položek

58 - Mimořádné náklady

581 - Náklady na změnu metody
582 - Škody
584 - Změna stavu rezerv
588 - Ostatní mimořádné náklady
589 - Změna stavu opravných položek

59 - Daně z příjmu a převodové účty

590 - Tvorba a zúčtování rezervy na daň z příjmů
591 - Daň z příjmů z běžné činnosti - splatná
592 - Daň z příjmů z běžné činnosti - odložená
593 - Daň z příjmů z mimořádné činnosti - splatná
594 - Daň z příjmů z mimořádné činnosti - odložená
595 - Dodatečné odvody daně z příjmů
596 - Převod podílů na hospodářském výsledku společníků

597 - Převod provozních nákladů
598 - Převod finančních nákladů

Účtová třída 6 - Výnosy

60 - Tržby za vlastní výkony a zboží

601 - Tržby za vlastní výrobky
602 - Tržby z prodeje služeb
604 - Tržby za zboží

61 - Změny stavu zásob vlastní činnosti

611 - Změna stavu nedokončené výroby
612 - Změna stavu polotovarů
613 - Změna stavu výrobků
614 - Změna stavu zvířat

62 - Aktivace

621 - Aktivace materiálu a zboží
622 - Aktivace vnitropodnikových služeb
623 - Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku
624 - Aktivace dlouhodobého hmotného majetku

64 - Jiné provozní výnosy

641 - Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku
642 - Tržby z prodeje materiálu
644 - Smluvní pokuty a úroky z prodlení
646 - Výnosy z odepsaných pohledávek
648 - Ostatní provozní výnosy
(649 - Náhrady mank a škod na provozním majetku)

66 - Finanční výnosy

661 - Tržby z prodeje cenných papírů a podílů
662 - Úroky
663 - Kurzové zisky
664 - Výnosy z přecenění majetkových cenných papírů
665 - Výnosy z dlouhodobého finančního majetku
666 - Výnosy z krátkodobého finančního majetku
667 - Výnosy z derivátových operací
668 - Ostatní finanční výnosy
(669 - Náhrady mank na finančním majetku)

68 - Mimořádné výnosy

681 - Výnosy ze změny metody
(682 - Náhrady škod)
688 - Ostatní mimořádné výnosy

69 - Převodové účty

697 - Převod provozních výnosů
698 - Převod finančních výnosů

Účtová třída 7 - Závěrkové a podrozvahové účty

70 - Účtyrozvázné

701 - Počátečný účet rozvažný
702 - Konečný účet rozvažný

71 - Účet zisků a ztrát

710 - Účet zisků a ztrát

75 až 79 - Podrozvahové účty

Účtová třída 8 a 9 - Vnitropodnikové účetnictví

Příloha 2: Vnitropodniková směrnice – Pohledávky po splatnosti

Při řešení pohledávek po splatnosti je třeba vycházet ze stavu podle jednotlivých pohledávek (případně skupin) a řešit, zda tento stav je trvalého či přechodného charakteru.

V případě přechodného charakteru se nejistota v zaplacení celé částky nebo její části řeší pomocí opravných položek k pohledávkám. Jestliže je jisté, že pohledávka nebude zaplacena, potom je třeba ji odepsat.

Tvorba opravných položek k pohledávkám

Tvorba opravných položek k pohledávkám bude v závislosti na lhůtě jejich splatnosti v kombinaci s tvorbou daňově účinných opravných položek dle zákona o rezervách:

Účetní řešení pohledávek po splatnosti (opravné položky k pohledávkám)

Účetní opravné položky jsou tvořeny po tvorbě zákonných opravných položek tak, aby celková opravná položka včetně zákonné opravné položky činila alespoň:

- a) 25 % hodnoty pohledávky při 6 měsících po lhůtě splatnosti,
- b) 50 % hodnoty pohledávky při 12 měsících po lhůtě splatnosti,
- c) 75 % hodnoty pohledávky při 18 měsících po lhůtě splatnosti,
- d) 100 % hodnoty pohledávky při 24 měsících po lhůtě splatnosti.

Daňové řešení pohledávek po splatnosti (opravné položky k pohledávkám):

Opravné položky k pohledávkám řeší zákon o rezervách (č. 593/1992 Sb., v platném znění) v § 8, 8a, 8b, 8c (tzv. zákonné opravné položky):

- § 8: opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení,
- § 8a: opravné položky vytvářené k pohledávkám nepromlčeným, jejichž splatnost nastala po 31. 12. 1994 – postupné vytváření opravných položek,
- § 8b: opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh
- § 8c: opravné položky k pohledávkám do 30 000 Kč.

Zákonné opravné položky jsou k příslušné pohledávce tvořeny přednostně před opravnými položkami účetními.

Použití (čerpání) opravných položek k pohledávkám

Opravné položky se zruší, pokud pominou důvody pro jejich existenci, nebo pokud pohledávka, k níž byla opravná položka vytvořena, se promlčela, popřípadě nastaly důvody, za nichž se odpis pohledávky považuje za daňově účinný náklad.

Účtování o opravných položkách

Tvorba opravných položek se účtuje na vrub nákladů a opravná položka se sníží, popřípadě zruší vyúčtováním ve prospěch nákladů, pokud inventarizace v následujícím období neprokáže opodstatněnost její výše (§ 55 vyhlášky).

V příloze v účetní závěrce bude uveden způsob stanovení opravných položek k majetku, s uvedením zdroje informací pro stanovení výše opravných položek v souladu s tímto vnitřním předpisem.

Odpis pohledávek

Jestliže je jisté, že pohledávka nebude zaplacena, potom je třeba ji odepsat na vrub nákladů. Při daňových souvislostech je třeba respektovat zákon o daních z příjmů.